

ARBETSMARKNAD GOTLAND

Med fokus till år 2040

SAMMANFATTNING

Förändringar i befolkningsstrukturen ställer nya krav på arbetsmarknaden i de flesta regioner i Sverige. Gotland är inget undantag. Vi granskar förväntad utveckling till år 2040.

Svamac AB

Svenskt
arbetsmarknadsanalytiskt
centrum, oktober 2025

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
2. Sammanfattning	3
3. Befolkning och befolkningsprognoser.....	4
3.1. Befolkningsförändringar i åldersgrupper	4
3.2. Demografisk försörjningskvot.....	6
4. Arbetsmarknaden på Gotland.....	9
4.1. Näringsgrenar	9
4.2. Sysselsättningsförändringar 2020 – 2023	11
5. Arbetskraftsdeltagande och arbetsmarknadsstatus	12
5.1. In- och utflyttare – yrken	15
6. Arbetsmarknadsreserver och arbetslöshet.....	16
7. Trendframskrivningar av näringsgrenar och yrken	18
7.1. Näringsgrensbaserad trendframskrivning av dagbefolkningen.....	19
7.1.1. Privat näringsliv.....	20
7.1.2. Offentliga tjänster	20
7.2. Näringsgrenar, privat sektor	21
7.3. Näringsgrenar, offentliga tjänster	23
8. Trendframskrivning av yrken	26
8.1. Yrken som kräver längre högskoleutbildning	26
8.2. Yrken som kräver kortare högskoleutbildning	27
8.3. Yrken som kräver gymnasieutbildning	28
9. Rekommendationer	31

1. Inledning

Arbetsmarknaden bygger på att människor utbildar sig jobbar och betalar skatt som i sin tur delvis går tillbaka till välfärden. Vill man förstå varför arbetsmarknaden ser ut på ett visst sätt i en kommun eller i en region måste man först förstå hur befolkningen sett ut historiskt, ser ut i nuläget och hur den kommer att utvecklas i framtiden.

På uppdrag av Region Gotland har denna rapport tagits fram som ger en bild av en möjlig framtida arbetsmarknad. Genom att analysera trender i studie- och yrkesval, pensionsavgångar och arbetskraftsbehov gör vi framskrivningar som visar på utvecklingen framåt.

Syftet är att ge beslutsfattare ett underlag för reflektion kring de konsekvenser som lyfts fram, och på så sätt skapa förutsättningar för planering av nödvändiga insatser.

Rapporten bygger främst på bearbetad statistik från SCB, Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet. Den ska ses som en utgångspunkt för analys och planering – inte som en exakt prognos. Beskrivningen utgår från att utvecklingen fortsätter enligt tidigare mönster, men den påverkas också av nya beslut och förändringar, till exempel utbildningsinsatser, företagsetableringar, nedläggningar eller förändrade flyttmönster.

Informationen bör därför tolkas som en grund för strategiska överväganden, där lokala förutsättningar, mål och prioriteringar vägs in.

I korthet behandlar rapporten fem huvudområden:

1. **Befolkningsförändringar** – utvecklingen i olika åldersgrupper påverkar försörjningsbördan och behovet av arbetskraft, särskilt inom äldreomsorg.
2. **In- och utflyttning** – flyttmönster visar vilka åldersgrupper och yrken som tillkommer eller försvinner från kommunen/regionen.
3. **Näringsgrenar** – förändringar i branschernas sysselsättning ger signaler om framtida arbetskraftsbehov.
4. **Arbetslöshet och arbetsmarknadsreserver** – statistik över arbetslösa behöver analyseras utifrån kompetens och matchning mot arbetsmarknadens behov.
5. **Trendframskrivningar** – framskrivning av arbetskraftsbalans inom näringsgrenar och yrken - baserat på enskilda individers agerande rörande inträdet i näringar och yrken och utträdet från dessa. Mönstret varierar mellan näringar och yrken och vi har tagit hänsyn till dessa olikheter.

Detaljerade beskrivningar, data och metodik återfinns i rapportens bilaga

2. Sammanfattning

Denna genomgång av Arbetskraftsläget inom branscher och yrken till 2040 syftar till att vara ett underlag för att vidta generella och riktade insatser för att säkerställa försörjningen av arbetskraft på Gotland. Resultaten är inte en prognos utan visar på ett utfall om nuvarande förutsättningar består över tid. Men olika former av insatser kan förändra den bild som beskrivs i rapporten, vilket är rapportens syfte.

Gotlands befolkning och befolkningsförändringar spelar en viktig roll i det som sker under de kommande femton åren. Liksom resten av riket sker det framför allt stora förändringar i åldersstrukturen på Gotland. De äldre, 80 år och över, blir avsevärt fler (2 000 fler till år 2040) medan de unga upp till 19 år blir färre (ca 1 000 färre till år 2040). Befolkningen i åldern 20 – 64 år som ska stå för försörjningen ökar med ett par procent men det räcker inte för att bibehålla den demografiska försörjningskvoten på nuvarande nivå. Kvoten har ökat mer än i riket de senaste åren och kommer att fortsätta öka. För att möta en ökad försörjningskvot inom befolkningen finns några alternativ, högre sysselsättningsgrad inom befolkningen och nettoinflyttning/nettoinpendling.

Inflyttningen till Gotland har varit positiv de senaste åren. En hypotes kan vara att Gotland tappat inhemsk befolkning upp till 30-årsåldern men att en del av dem kommer tillbaka efter att ha studerat, jobbat eller bildat familj på andra håll i Sverige. Vår studie av flyttarnas yrke tyder på att unga utflyttare har gymnasieutbildning, ofta inom vård och omsorg, men att de äldre inflyttarna har högre utbildning, bland annat inom vård och omsorg.

En så stor del som möjligt av befolkningen i arbetsför ålder bör vara sysselsatt för att välfärden ska upprätthållas och utvecklas utifrån de behov som finns. Sysselsättningsgraden på Gotland är lika hög som i riket men den varierar mellan åldersgrupperna. Bland de yngre på Gotland är den något lägre än i riket men högre för 35-åringar och däröver. En större andel av 60 – 74-åringarna är sysselsatta på Gotland än i riket i genomsnitt. Den inhemska arbetskraftstillgången nyttjas i relativt hög grad jämfört med riket då sysselsättningen är högre bland de äldre arbetstagarna. Det finns en viss potential att ännu fler jobbar längre upp i åldrarna. Exempelvis deltidsarbete kan vara en lösning för dem.

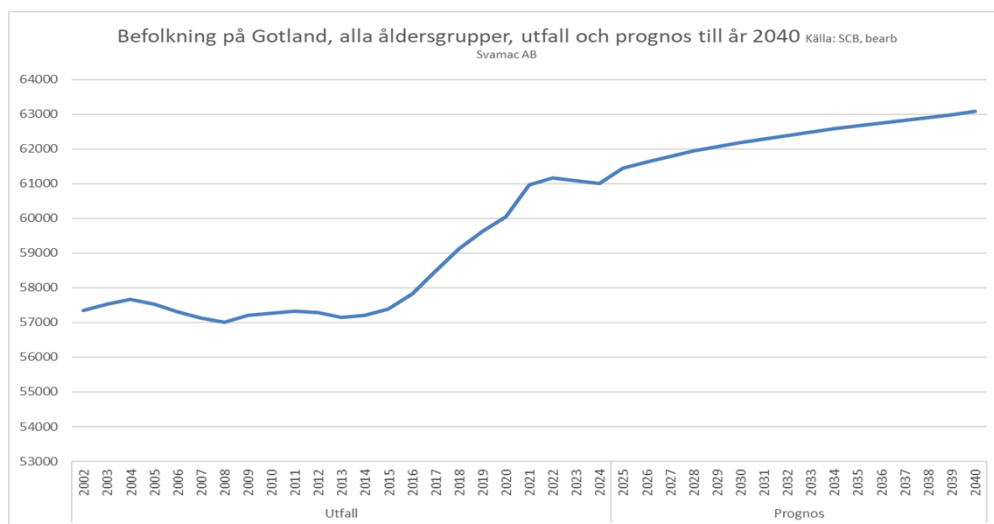
Gotland har en mycket låg arbetslöshet och speciellt bland de utrikes födda är den avsevärt lägre än riksnivån. En låg nivå på arbetslösheten kan förefalla gynnsam men det innebär samtidigt att reserverna av arbetskraft är små. Inom ett flertal branscher och yrken blir den bekymmersam och den räcker inte till för att ersätta alla dem som lämnar arbetsmarknaden av åldersskäl.

Framskrivningar av branscher och yrken till år 2040 visar att det kommer att saknas ersättare till många av de platser som blir vakanta under de kommande femton åren om dagens trender består. Situationen blir ansträngd inom alla utbildningsnivåer både inom privat och offentlig sektor. Inom vissa yrken är skillnaderna mellan nytillträdande och äldreavgångar tillfredställande men drygt 1 500 personer fler skulle behöva utbildas för att hålla sysselsättningen på nuvarande nivå. Utrymme för expansion blir därmed begränsat utifrån nu kända förutsättningar.

Ett för Gotland specifikt problem utgörs av de många yrkesinriktningarna med relativt små volymer som utbildningssystemet skall hantera. En större utbildningsinsats kan leda till ett överutbud specifikt inom yrket. Detta kräver en noggrann och fortlöpande kontroll av behovet av arbetskraft kontra utbudet. Detta i sin tur förutsätter att det finns en mycket god kunskap om hela arbetsmarknaden på Gotland och om de specifika kompetenser som efterfrågas bland arbetsgivarna.

3. Befolkning och befolkningsprognoser.

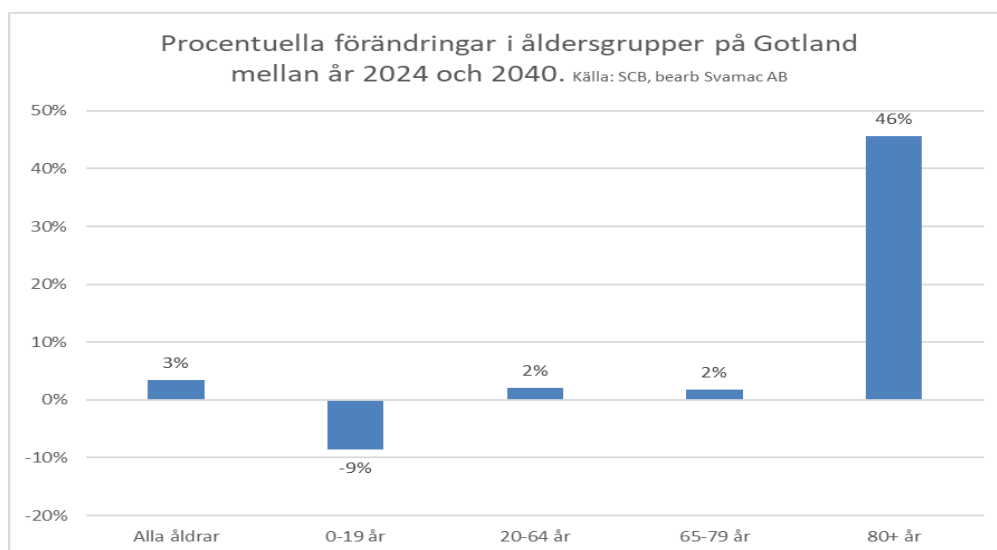
Befolkningsmängden på Gotland låg ganska jämnt omkring 57 000 från början av 2000-talet fram till år 2014. Mellan 2015 och 2021 ökade den markant till cirka 61 000 till följd av ett positivt flyttnetto framför allt åren 2016 till 2021. Nettotillskottet var omkring 4 200 personer. Under samma tid stod invandringen från utomnordiska länder för hälften av ökningen. Det är också en generell bild för alla Sveriges regioner.

Prognosen för tiden fram till år 2040 indikerar en fortsatt ökning av befolkningen men i lägre takt än i mitten och slutet av 2010-talet. Jämfört med dagens läge (2024) beräknas befolkningen öka med ytterligare 2 000 personer fram till år 2040. Detta beror på en åtstramade regler för invandring till Sverige varvid även Gotland påverkas. Förändringarna i befolkningen är emellertid mycket olika i olika åldersgrupper, vilket vi granskar nedan.

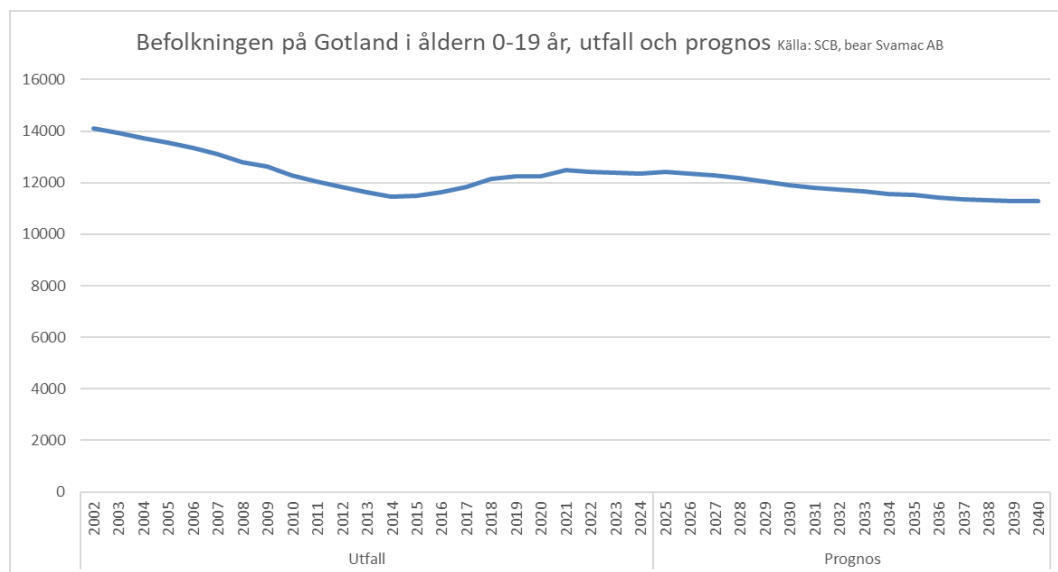
3.1. Befolkningsförändringar i åldersgrupper

Gotlands befolkning följer trenderna i resten av Sverige och det kommer att få stora konsekvenser speciellt för arbetsmarknaden. De unga, upp till 19 år, minskar medan den stora ökningen sker bland de allra äldsta, 80 år och över, eller ca 2 000 personer.

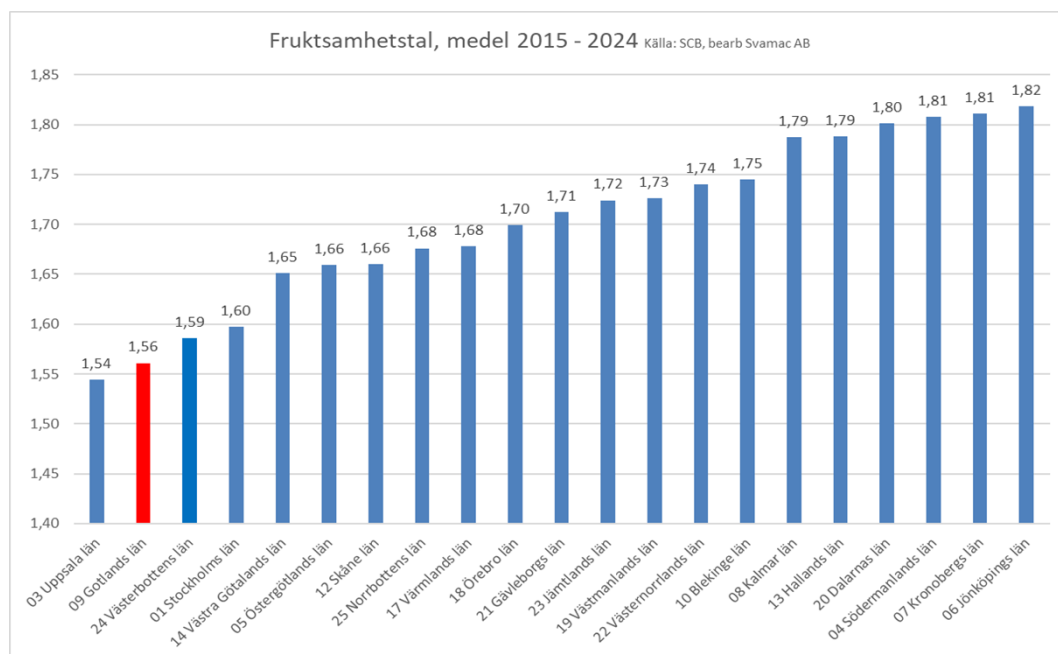

Den totala befolkningsökningen för alla åldersklasser beräknas till omkring 3 procent åren 2024 – 2040.

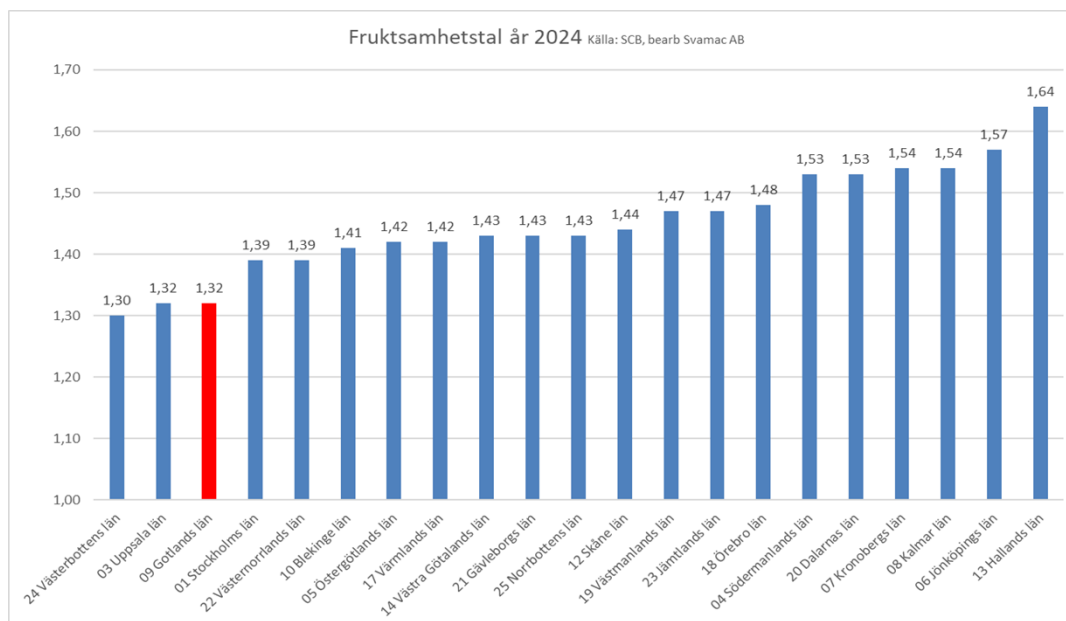
Den yngsta åldersklassen, 0 – 19 år, minskade emellertid under åren 2002 – 2024 med 1 750 personer. Den beräknas minska med ytterligare omkring 1 000 personer fram till år 2040.

Denna trend följer i stort sett resten av Sveriges olika län, men med skillnaden att Gotland har en svagare nativitet än riket. För att behålla befolkningen på samma nivå som tidigare behöver varje kvinna föda 2,1 barn och i dagens läge finns inget län i Sverige som uppfyller detta kriterium. Gotlands län ligger näst lägst i riket i ett genomsnitt för fruktsamheten åren 2015 – 2024.

Det senaste året (2024) uppvisar ännu sämre fruktsamhetstal i hela riket. Genomsnittet för riket var 1,43 barn per kvinna medan Gotlands län stannade på 1,32, samma nivå som i Uppsala län. Endast Västerbottens län hade en lägre fruktsamhet.

De låga födelsetalen påverkar givetvis inte arbetskraftsläget de närmaste åren men med tanke på att nivån i Gotlands län låg på 1,6 i genomsnitt de sex första åren efter millennieskiftet är det färre unga som kommer ut på arbetsmarknaden från och med år 2020 och många år framöver.

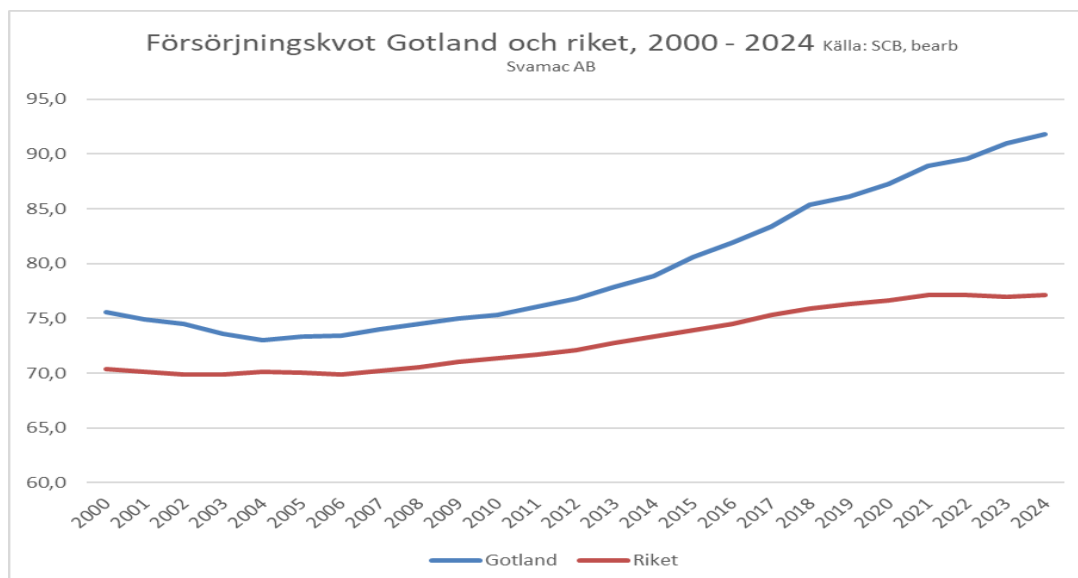
3.2. Demografisk försörjningskvot

Demografisk försörjningskvot är ett mått som visar hur många personer det finns utanför den arbetsföra befolkningen jämfört med personer i arbetsför ålder. Arbetsför befolkning avser personer i ålder 20–64 år. Försörjningskvoten beräknas som summan av antalet personer utanför arbetskraften dividerat med antalet personer 20–64 år och därefter multiplicerat med 100. Måttet är rent demografiskt och tar bara hänsyn till antalet personer i olika åldrar. Hur många personer som i praktiken arbetar beaktas inte i beräkningen. Måttet redovisar förhållandet mått som en kvot och ska inte förväxlas med andelar mått i procent.

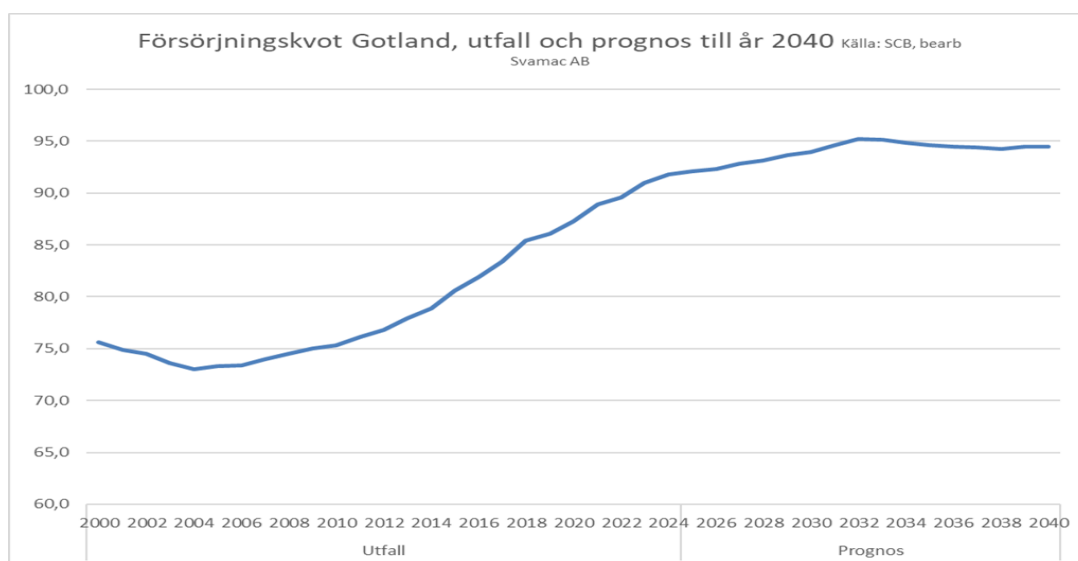
Försörjningskvoten speglar den demografiska utvecklingen då kvoten påverkas både av de yngre i samhället upp till och med 19 år och de äldre från 65 år och uppåt. En oförändrad kvot över åren kan bibehållas om den ena delen (inflöde av yngre till arbetsför åldrar) uppvägs av förändringen av den äldre befolkningen i högre åldrar utanför de arbetsföra åldrarna.

En försörjningskvot över tid utan förändringar finns inte någon region i Sverige utan den kommer att öka under de kommande åren beroende på att de äldre blir allt fler. En ökad försörjningskvot innebär en större press på den arbetsföra delen av befolkningen för att bidra till en gemensam försörjning av unga och/eller äldre som inte arbetar. Det är också viktigt att arbetslösheten hålls så låg som möjligt och att så många som möjligt av den arbetsföra befolkningen är sysselsatta för att underlätta försörjningen av unga och äldre.

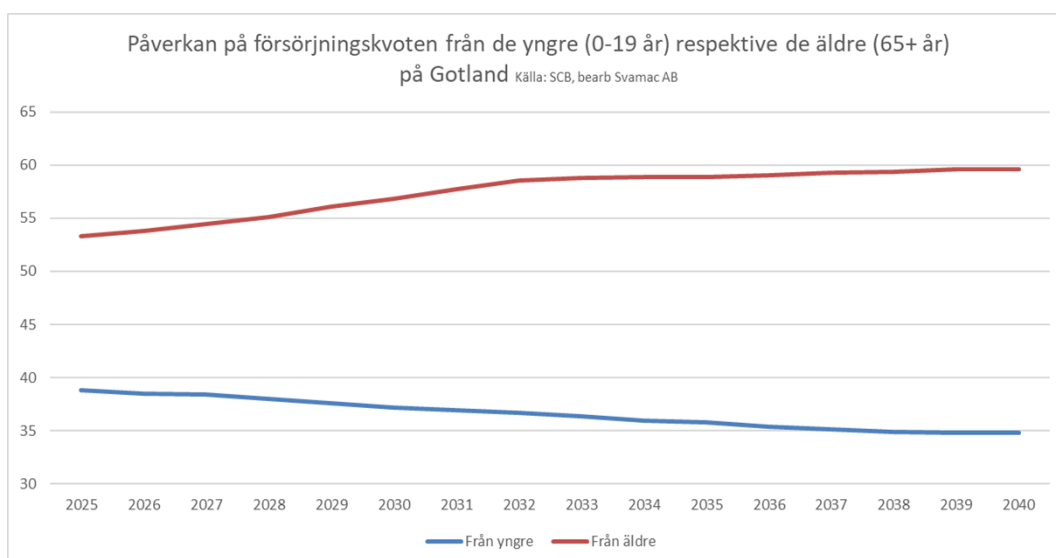
Den demografiska försörjningskvoten för Gotland har legat snäppet över riket under de två senaste decennierna. Från mitten av 2010-talet ökar dessutom skillnaden märkbart. Det sammanhänger med att försörjningskvoten för riket planar ut i början av 2020-talet medan kvoten på Gotland fortsätter att öka. Detta ökar behovet av att öka sysselsättningen i över tid på Gotland.

Vi kan med hjälp av befolkningsprognosen ta fram en prognos också för den demografiska försörjningskvoten för Gotland. På samma sätt som befolkningsprognosen blir den osäkrare ju längre fram i tiden vi skriver prognosen eftersom den främst kommer att påverkas av de yngre årsklasserna. Baserad på befolkningsprognosen kommer kvoten på Gotland att fortsätta öka svagt fram till år 2032 då den planar ut. Detta ger en god indikation på att det är angeläget att arbeta med frågor kring arbetskraftsförsörjningen för att öka sysselsättningen.

Befolkningens sammansättning påverkar i hög grad utvecklingen framöver. Följande bild visar på den stora ökningen av antalet personer i åldrar över 65 år, dvs i åldrar då de flesta lämnat arbetsmarknaden. Den bilden överensstämmer med den som finns i övriga regioner i Sverige. Variationer mellan åldersgrupper i icke arbetsför ålder kan tjäna som vägledning vid prioritering av insatser för barnomsorg/skola och äldreomsorgen.

4. Arbetsmarknaden på Gotland

4.1. Näringsgrenar

Utfallet av arbetsmarknadsdata för Gotland liknar i stort sett rikets även om det finns skillnader. Nattbefolkningen (bosatta på Gotland och jobbar antingen på Gotland eller i annan kommun) är större än dagbefolkningen (antalet anställda vid arbetsplatser på Gotland eller egna företagare). Det innebär att utpendlingen är större än inpendlingen.

År 2023¹ hade 1 855 personer bosatta på Gotland sin anställning på annan ort medan 1 140 personer pendlade in till Gotland från andra regioner. Det största utbytet skedde med Stockholm, (305 inpendlare, 744 utpendlare). Resorna till och från övriga kommuner var färre än 100 personer per kommun. Nedan följer en tabell över de största in- och utpendlingskommunerna:

Inpendlare	1140	Utpendlare	1855
Stockholm (bostad)	305	Stockholm (arbetsställe)	744
Uppsala (bostad)	52	Göteborg (arbetsställe)	93
Göteborg (bostad)	44	Solna (arbetsställe)	88
Växjö (bostad)	26	Uppsala (arbetsställe)	68
Nynäshamn (bostad)	21	Örebro (arbetsställe)	56
Huddinge (bostad)	20	Oskarshamn (arbetsställe)	53
Nacka (bostad)	20	Malmö (arbetsställe)	36
Solna (bostad)	20	Halmstad (arbetsställe)	32

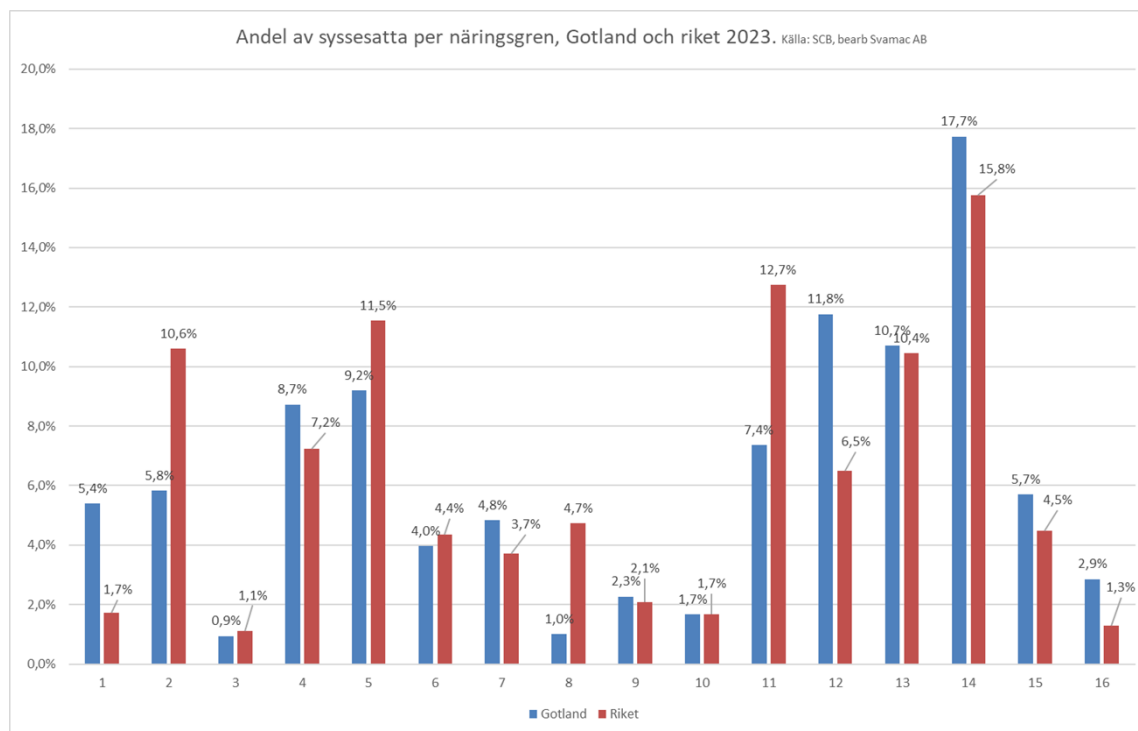
Fördelarna med en större ut- än inpendling är dels att skatteintäkterna från löneutbetalningar stannar på Gotland, dels att det finns teoretiska möjligheter att besätta svårrekryterade yrken lokalt med utpendlare som då inte behöver lägga tid på resor till och från jobbet.

Den enda näringsgrenen där Gotland var beroende av inpendling var utbildning. 17 personer pendlade in från andra områden år 2023. Dessutom fanns ett mindre antal som fyllde platser inom jordbruk och fiske men antalet var försumbart.

	Sysselsatta efter arbetsställets belägenhet	Sysselsatta efter bostadens belägenhet	
	Dagbefolkning	Nattbefolkning	Differens (beov av inpendling)
A-U+US Total	28 994	30 050	-1 056
A företag inom jordbruk, skogsbruk och fiske	1 566	1 562	4
B+C tillverkningsindustri; gruvor och mineralutvinningsindustri	1 691	1 740	-49
D+E företag inom energi och miljö	274	286	-12
F byggindustri	2 530	2 550	-20
G handel; serviceverkstäder för motorfordon och motorcyklar	2 667	2 705	-38
H transport- och magasineringsföretag	1 153	1 498	-345
I hotell och restauranger	1 404	1 427	-23
J informations- och kommunikationsföretag	292	442	-150
K kreditinstitut och försäkringsbolag m.m.	659	682	-23
L fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	484	493	-9
M+N företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik; företag inom uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	2 133	2 334	-201
O civila myndigheter och försvaret	3 410	3 503	-93
P utbildningsväsendet	3 106	3 089	17
Q enheter för vård och omsorg, socialtjänst	5 141	5 180	-39
R+S+T+U enheter för kultur, nöje och fritid; andra serviceföretag m.m.	1 656	1 699	-43
US uppgift saknas	829	867	-38

¹ SCB, sysselsatta 15 – 74 år, 2023

Den största näringsgrenen på Gotland är vård, omsorg och socialtjänst. 17,7 procent av samtliga sysselsatta i dagbefolkningen jobbade inom denna sektor 2023. Andelen är större än i riket, där den utgör 15,8 procent. Näst störst är civila myndigheter och försvaret med 11,8 procent (riket 6,5), följt av utbildningsväsendet med 10,7 procent av dagbefolkningen, helt i nivå med rikets andel. Byggindustrin, jordbruk, skogsbruk och fiske, hotell- och restaurangbranschen samt enheter för kultur, nöje och fritid har också en högre andel sysselsatta än i riket. Däremot är andelen som jobbar inom tillverkningsindustrin endast hälften av motsvarande andel i riket.

1	A företag inom jordbruk, skogsbruk och fiske
2	B+C tillverkningsindustri; gruvor och mineralutvinningsindustri
3	D+E företag inom energi och miljö
4	F byggindustri
5	G handel; serviceverkstäder för motorfordon och motorcyklar
6	H transport- och magasineringsföretag
7	I hotell och restauranger
8	J informations- och kommunikationsföretag
9	K kreditinstitut och försäkringsbolag m.m.
10	L fastighetsbolag och fastighetsförvaltare
11	M+N företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik; företag inom uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster
12	O civila myndigheter och försvaret
13	P utbildningsväsendet
14	Q enheter för vård och omsorg, socialtjänst
15	R+S+T+U enheter för kultur, nöje och fritid; andra serviceföretag m.m.

Det är intressant att notera att företag inom information och kommunikation (som innefattar stora delar av IT branschen) har låg andel av sysselsättningen medan nattbefolkningen på Gotland i större utsträckning pendlar ut till arbete i denna bransch. Omkring 290 personer bor och arbetar inom information och kommunikation på Gotland och drygt 440 pendlar ut till arbete inom branschen i andra delar av riket.

4.2. Sysselsättningsförändringar 2020 – 2023

Både dag- och nattbefolkningen har ökat i antal under de senaste åren. Nattbefolkningen ökade med 1 200 personer mellan åren 2020 och 2023 och dagbefolkningen med drygt 1 000 personer. De enda näringsgrenar som minskat i sysselsättning är jordbruk, skogsbruk och fiske (minus 48 sysselsatta) samt information och kommunikation (minus 50 sysselsatta) inom dagbefolkningen. Tillväxten har varit störst inom energi och miljö med en ökning på 17 procent och bland företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik mm, (16 procent).

Bland enskilda yrken finns exempel på ökning upp till flera hundra procent under perioden men många små yrken ger höga andelar i fråga om tillväxt. Bland mer frekventa yrken med mer än 100 sysselsatta har vi den största ökningen bland civilingenjörsyrken med en tillväxt på 79 procent, från 114 sysselsatta år 2020 till 204 år 2023. Nedan följer en tabell med yrken som har cirka 100 eller fler sysselsatta och som ökat mest under perioden. Talen för varje år visar antalet sysselsatta inom yrkena följt av den totala förändringen i antal personer mellan 2020 och 2023 samt den totala förändringen i procent, En fullständig tabell medföljer som bilaga till denna rapport.

Förändringar i dagbefolkningen på Gotland 2020 - 2023						
	2020	2021	2022	2023	Ökning	Andel ökning
Civilingenjörsyrken	114	124	155	204	90	79%
Andra pedagoger med teoretisk specialistkompetens	166	165	185	272	106	64%
Djuruppfödare och djurskötare	154	185	182	252	98	64%
Bil-, motorcykel och cykelförare	105	103	109	171	66	63%
Hovmästare, servitörer och bartendrar	172	215	195	263	91	53%
Idrottsutövare och fritidsledare m.fl.	129	132	144	197	68	53%
Växtodlare inom jordbruk och trädgård	142	164	166	213	71	50%
Marknadsförare och informatörer m.fl.	117	119	131	166	49	42%
Förmedlare m.fl.	106	113	120	143	37	35%
Organisationsutvecklare, utredare och HR-speciali	544	593	642	729	185	34%
Installations- och industrielektriker m.fl.	224	220	214	300	76	34%
Snabbmatpersonal, köks- och restaurangbiträden m	441	527	518	587	146	33%
Växtodlare och djuruppfödare, blandad drift	99	95	108	129	30	30%
Lagerpersonal och transportledare m.fl.	162	174	170	211	49	30%

På liknande sätt kan man studera yrken som haft en svag utveckling. De yrken som minskat i antal under perioden men talen är relativt små. Bland dem med mer än 100 sysselsatta år 2020 hittar vi bland andra följande:

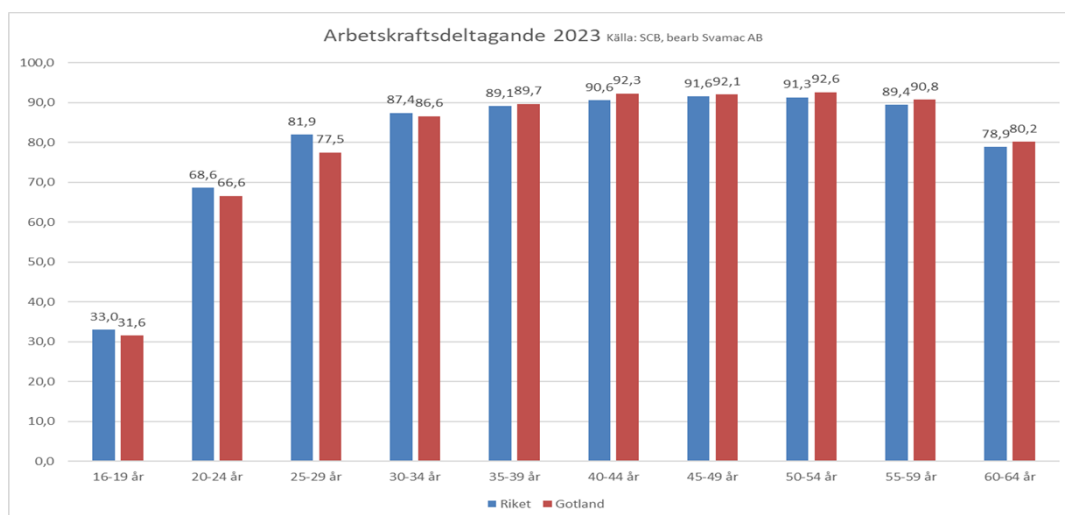
Förändringar i dagbefolkningen på Gotland 2020 - 2023						
	2020	2021	2022	2023	Minskning	Andel minskning
Gjutare, svetsare och plåtslagare m.fl.	111	104	101	102	-9	-8%
Vårdbiträden	752	696	623	683	-69	-9%
Gymnasielärare	173	170	163	157	-16	-9%
Övriga administrations- och servicechefer	129	122	119	115	-14	-11%
Drifttekniker och processövervakare	114	130	97	99	-15	-13%
Drift-, support- och nätverkstekniker m.fl.	302	254	245	237	-65	-22%
Malmförädlingsyrken och brunnsbörare m.fl.	115	86	81	78	-37	-32%

Nattbefolkningen har som tidigare nämnts också ökat i antal under de granskade åren. Endast inom jordbruk, skogsbruk och fiske har det skett en minskning, från drygt 1 600 sysselsatta år 2020 till 1 560 år 2023. Inom dessa näringar finns ytterligare några hundra yrkesverksamma på Gotland som har dessa arbeten som bisyssla så antalet verksamma är således större än vad redovisade tal anger. I övrigt är förändringarna i paritet med dagbefolkningen.

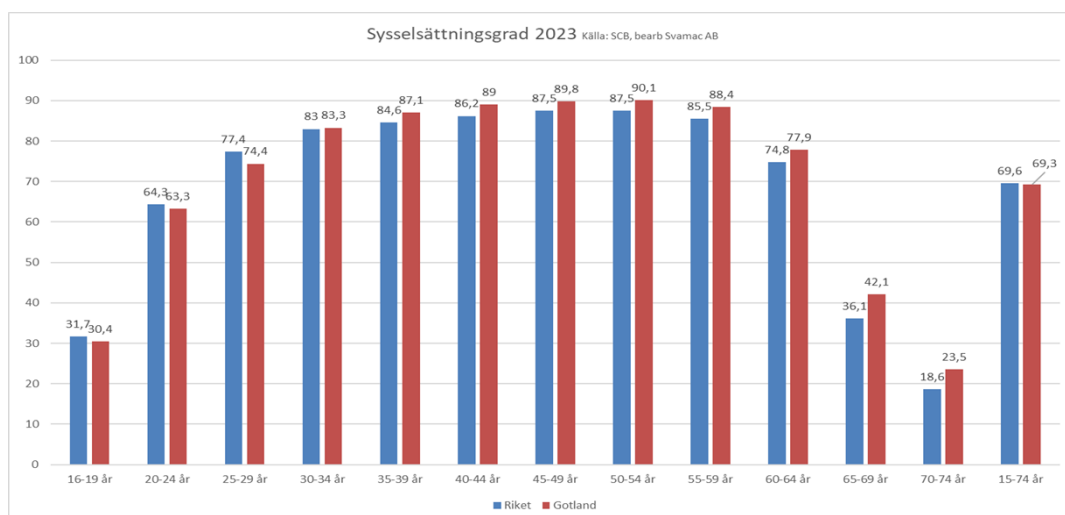
5. Arbetskraftsdeltagande och arbetsmarknadsstatus

Arbetskraften är den del av befolkningen i åldern 15 – 74 år som är sysselsatt eller arbetssökande (arbetslös) samt sjukskrivna under kortare tid. Vidare finns flera andra grupper som av någon orsak inte räknas in i arbetskraften. De vanligaste är pensionärer, studerande och långtidssjukskrivna. SCB:s BAS undersökning följer arbetskraften både i preliminära och slutliga data. Vi väljer här slutliga data som baseras på år 2023.

Arbetskraftsdeltagandet på Gotland följde i stort sett rikets nivå under 2023. På Gotland var 85,7 procent av den arbetsföra befolkningen i arbetskraften medan riksnivån var 85,8. Fördelningen i åldersgrupper ger dock ett intressant resultat. Gotland har ett lägre deltagande i yngre åldersklasser men ett högre bland de äldre. Det indikerar att en något mindre andel unga på Gotland är sysselsatta eller söker arbete men att många blir kvar på arbetsmarknaden längre i livet än vad som sker i genomsnitt i Sverige. Det behöver inte vara en nackdel i det fall att de yngre går till högre studier.

Sysselsättningsgraden bland 15 – 74-åringarna är marginellt högre i riket än på Gotland beroende på att en lägre andel unga är i arbete på Gotland men det förändras redan ifrån åldersgruppen 35 – 39 år. År 2023 var skillnaderna i sysselsättningsgrad relativt stora bland personer över 60 år.

Gotland har högre andel sysselsatta i 60-årsåldern än riket i genomsnitt. Detta har givetvis flera orsaker men det ger även en indikation om att det finns en något mindre reserv av arbetskraft på Gotland som ännu inte nått pensionsålder men som inte heller är sysselsatt. I juni 2025 fanns drygt 100 inskrivna arbetslösa över 60 år med gymnasial eller eftergymnasial utbildning.

Arbetslösheten var låg även bland de äldre men det finns en viss outnyttjad potential bland 50 – 64-åriga som är arbetslösa. Arbetskraftsdeltagandet är nästan 91 procent bland 55 – 59-åriga men sysselsättningsgraden endast 88,4. Bland personer 60 år och över var arbetskraftsdeltagandet 80,2 procent och sysselsättningsgraden 77,9 procent.

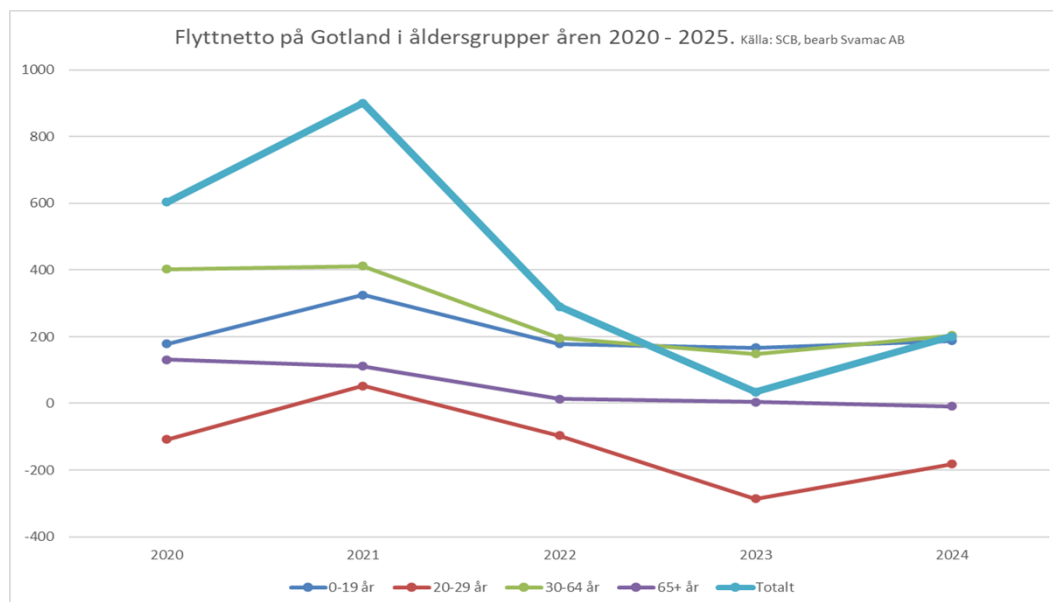
Tabellen nedan visar befolkningens arbetsmarknadsstatus 2023 på Gotland enligt SCB BAS.

	antal sysselsatta	antal arbetslösa	antal sysselsatta och arbetslösa (arbetskraften)	antal studerande	antal pensionärer	antal sjuka	antal övriga**	antal totalt	arbetslöshet*	arbetskrafts- deltagande	sysselsättnings- grad
15-19 år	843	2067	0	8	274	3229	26,1
16-19 år	776	37	807	1460	0	8	274	2552	4,6	31,6	30,4
20-24 år	2011	104	2116	665	0	76	327	3179	4,9	66,6	63,3
25-29 år	2149	91	2239	285	0	73	291	2888	4,1	77,5	74,4
30-34 år	3080	122	3204	137	0	96	256	3698	3,8	86,6	83,3
35-39 år	2973	90	3063	74	0	88	189	3414	2,9	89,7	87,1
40-44 år	2981	112	3093	32	0	76	147	3350	3,6	92,3	89,0
45-49 år	3044	71	3121	31	0	113	128	3390	2,3	92,1	89,8
50-54 år	3356	92	3450	19	0	127	135	3724	2,7	92,6	90,1
55-59 år	3794	105	3897	3	22	210	158	4294	2,7	90,8	88,4
60-64 år	3121	91	3212	0	325	277	186	4005	2,8	80,2	77,9
65-69 år	1752	5	2314	63	13	4159	42,1
70-74 år	944	3	3059	0	10	4019	23,5
15-74 år	30050	3322	5725	1211	2117	43348	69,3
16-64 år	27285	913	28198	2708	350	1150	2093	34494	3,2	81,7	79,1
16-65 år	27724	915	28642	2711	654	1211	2095	35317	3,2	81,1	78,5
20-64 år	26509	878	27388	1245	350	1140	1818	31944	3,2	85,7	83,0
20-65 år	26953	883	27832	1252	654	1204	1824	32760	3,2	85,0	82,3
*Observera att SCB har annorlunda definition för arbetslöshet än Arbetsförmedlingens inskrivna											
**Övriga är personer som inte kan hänföras till andra kategorier, ex hemmafruar och -män, intagna på institutioner, värnpliktiga,											

5. In- och utflyttare på Gotland

Flyttnettot för Gotland var positivt under perioden 2020 – 2024. Sammanlagt har befolkningen ökat med 2 031 personer på grund av flyttningar under perioden.

Fördelat på åldersgrupper framkommer en tydlig trend. Flyttnettot var negativt under flertalet år i åldersgruppen 20 – 29 år men positivt de andra åldersgrupperna.

Bland 20 – 29-åringarna har flyttnettot varierat under åren men den allmänna trenden är att det ligger på minussidan även i ett längre perspektiv. Under den granskade perioden (2020 – 2024) var det negativa nettot 619 personer. Det uppvägs emellertid av övriga åldersgrupper i aktiv ålder och enbart nettot i åldrarna 30 – 45 år (715 personer) uppväger gott och väl den minskning som de yngre i aktiv ålder orsakat.

Flyttnettot bland 0 – 19-åringarna är rätt jämnt under åren, i medeltal plus 200 personer med en topp på 376 personer år 2021. Bland de äldre, 65 år och över, är flyttnettot i medeltal plus 50 personer men har legat kring nollstrecket de tre senaste åren. Värdet för hela den aktiva befolkningen (20 – 64 år) är positivt med ett medeltal på 149 personer per år och sammanlagt 745 personer under de fem granskade åren.

En tänkbar orsak till de trender som framkommer är att ungdomar i tjugoårsåldern lämnar Gotland av olika orsaker, kanske främst för studier, men att många av dem återkommer 10 år senare efter att de bildat familj.

Inflyttningen till Gotland under de senaste fem åren är positiv för befolkningens utveckling, speciellt i aktiv ålder. Däremot har flyttnettot bland de äldre, 65+ år, spelat en mycket mindre roll och bland de allra äldsta, 80 år och äldre, är nettot nära noll.

Tabeller över in- och utflyttning per kön och åldersgrupper åren 2015 – 2024 finns som bilaga till denna rapport.

5.1. In- och utflyttare – yrken

År 2022 flyttade 2 983 personer in till Gotland och 2 692 flyttade ut, sammanlagt 5 675 personer. Bland dessa har SCB identifierat 3 045 yrken som flyttarna hade i den nya hemkommunen året efter flytten.

Vi har valt år 2022 som modellår eftersom det då fanns ett uppdämt behov av flyttning efter pandemiåren. Yrken bland in- och utflyttare varierar givetvis under årens lopp men detta år kan anses vara signifikant för flyttrörelserna på Gotland under de senaste åren.

I nedanstående tabell redovisar vi tio yrken med den största differensen mellan in- och utflyttare. Sammanlagt är skillnaden mycket liten, 759 inflyttare och 781 utflyttare, men yrkena fördelas olika mellan in- och utflyttare. En fullständig tabell med samtliga identifierade yrken finns som en bilaga till denna rapport.

Yrken med störst negativ differens (fler utflyttare än inflyttare):

Yrke	Inflyttare	Utflyttare	Differens
Försäljningsyrken inom detaljhandeln m.m.	58	90	-32
Snabbmatpersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.	13	38	-25
Omsorgsyrken	85	100	-15
Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande inom ekonomi och förvaltning	37	48	-11
Chefer inom hälso- och sjukvård samt annan samhällsservice	5	13	-8

Yrken med störst positiv differens (fler inflyttare än utflyttare):

Yrke	Inflyttare	Utflyttare	Differens
Lantbruks- och trädgårdsyrken	20	11	9
Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom hälso- och sjukvård	62	50	12
Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom naturvetenskap och teknik	27	15	12
Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom ekonomi och förvaltning	47	34	13
Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom juridik, kultur och socialt arbete	35	19	16

Denna granskning ger några intressanta iakttagelser som kan förefalla överraskande.

- Differenserna mellan in- och utflyttare var tämligen små. Skillnaden mellan in- och utflyttare med identifierade yrken var endast minus 22 personer under året.
- Differenserna var positiva när det gäller yrken med högre krav på utbildning.
- Gotland tappade personer med grundläggande utbildning inom vård och omsorg men differensen är endast 15 personer under ett år. Samtidigt är skillnaden positiv (12 personer) när det gäller yrkesaktiva med fördjupad högskolekompetens inom hälso- och sjukvård.
- Gotland hade en större inflyttning än utflyttning när det gäller personer med fördjupad högskolekompetens inom flera sektorer.
- Flyttnettot bland personer i aktiv ålder (20 – 64 år) var positivt år 2022 och uppgick till 100 personer.

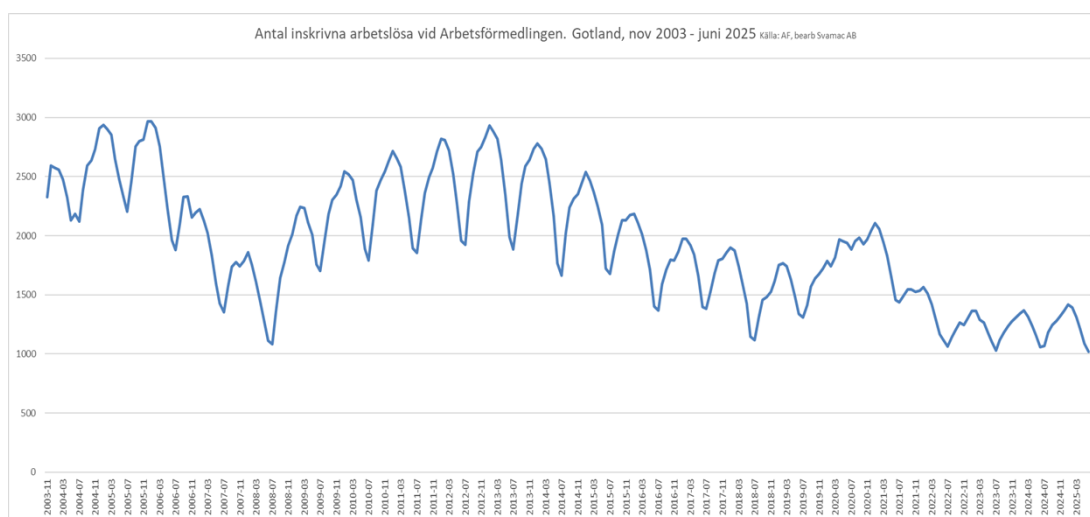
Den tidigare nämnda hypotesen om utflyttning av yngre personer upp till 29 år med kortare utbildning och inflyttning av 30-åringar och äldre med högskolekompetens under de senaste fem åren kan inte med säkerhet vederläggas men dessa data tyder på en viss överensstämmelse. Mellan åren 2020 och 2024 var flyttnettot negativt bland 20 – 29 åringar (-619) men positivt (+ 715) bland 30 – 45-åringar. Talen ger en indikation på att en del av de yngre flyttar efter studierna. De studier som gjorts på området påverkas flyttningarna av hur väl utbildningsutbudet på högskolan/universitetet matchar efterfrågan på arbetskraft på orten/regionen.

6. Arbetsmarknadsreserver och arbetslöshet

I juni 2025 hade Gotland det lägsta antalet inskrivna arbetslösa² på mer än 20 år, 1 020 personer. Det utgjorde 3,6 procent av arbetskraften. Bland de yngre (20 – 24 år) var andelen 3,6 procent av arbetskraften i motsvarande ålder, bland inrikes födda 2,9 procent av inrikes född arbetskraft och bland utrikes födda 9,6 procent av utrikes född arbetskraft. Skillnaderna mellan Gotlands län och riket framgår av nedanstående bild. Talen påverkas av vilken månad som mäts men trots detta är arbetslösheten historiskt sett på en låg nivå.

	Samtliga		Kvinnor		Män		20 - 24 år		Utrikes födda		Inrikes födda	
	I år	Förändring	I år	Förändring	I år	Förändring	I år	Förändring	I år	Förändring	I år	Förändring
Riket	6,9%	0,2%	6,9%	0,3%	6,9%	0,2%	8,1%	-0,3%	14,9%	0,1%	4,2%	0,3%
Gotlands län	3,6%	-0,2%	3,3%	-0,4%	3,8%	0,0%	3,6%	-0,5%	9,6%	-0,9%	2,9%	-0,1%

I ett längre tidsperspektiv framgår väldigt tydligt de för Gotland typiska säsongsvariationerna med låg arbetslöshet under sommaren, vilket är typiskt för ett turistlän med många besökare sommartid. Variationerna har blivit mindre under de tre senaste åren och den låga nivån i juni i år måste bli en påminnelse om att de framtida arbetskraftsreserverna är mycket begränsade.

Under lång tid har en hög arbetslöshet betraktats som ett problem och en låg arbetslöshet som något eftersträvänt. Nationalekonomiska teorier menar att en nivå på arbetslösheten kring fyra procent eller lägre innebär full sysselsättning och att endast friktionsarbetslösheten (den arbetslöshet som uppstår när personer söker jobb) kvarstår. Samtidigt uppstår allvarliga rekryteringsproblem inom arbetsmarknadsområdet.

Läget idag är emellertid mer komplicerat. Av de drygt 1 000 arbetslösa är 40 procent långtidsarbetslösa och 20 procent har varit utan arbete i mer än 24 månader. Nästan 30 procent av de arbetslösa saknade gymnasial utbildning. Detta medför en strukturarbetslöshet (personer som har svårt att få jobb oavsett arbetsmarknadsläget) samtidigt som efterfrågan på arbetskraft kommer att vara omfattande, inte minst för att ersätta åldersavgångarna på Gotland.

Behovet av ny arbetskraft inom dagbefolkningen på Gotland beskrivs i avsnittet om åldersavgångar och nytilträdande, där beräkningar visar att differensen under åren fram till år 2040 är negativ och uppgår till cirka 1500 personer. Detta avser rekryteringar för att ersätta de som lämnar arbetslivet. En tillväxt i sysselsättningen till följd av nyetableringar eller behov av mer personal inom exempelvis vård och omsorg ger ett ytterligare behov av arbetskraft.

² Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen vid slutet av månaden.

Viktigt att se möjligheterna, att situationen kan mötas med olika former av insatser. De icke nyttjade resurserna av arbetskraft är en resurs. När det gäller strukturarbetslösheten finns ingen enkel universell lösning utan det krävs omfattande insatser i form av utbildning, praktik och stöd för de arbetslösa som inte har rätt kompetens för regionens arbetsmarknad. Det finns potential bland dagens utbud av reserver i form av arbetslösa och bland ungdomar som utbildas under kommande år.

Då antalet arbetslösa enligt Arbetsförmedlingen stämmer väl överens med motsvarande preliminära data från SCB BAS (drygt 1 000 arbetslösa i april 2025) granskas i rapporten en lämplig målgrupp för olika former av insatser bland de inskrivna arbetslösa.

Ett primärt mål bör vara att erbjuda utbildning upp till gymnasial nivå för arbetslösa som idag inte har denna utbildningsnivå. Utbildningen bör i möjligaste mån vara yrkesinriktad. Utgående från befolkningsprognosen och äldreavgångarna bör utbildningar inom vård och omsorg samt sociala tjänster bli en viktig inriktning. En utbildning kan kombineras med exempelvis validering av såväl redan anställd personal och arbetslösa och påbyggnadsutbildning för dessa är värdefull. Detta kan exempelvis genomföras i projekt med stöd från Europeiska Socialfonden (ESF).

Målgruppen för stöd upp till gymnasial nivå är 273 personer. Den består av 167 inrikes och 106 utrikes födda arbetslösa. En kartläggning av tidigare arbetslivserfarenhet är givetvis nödvändig då yrkesinriktade utbildningar kan fokusera på de specifika moment som personerna saknar.

Denna grupp innehåller även 90 arbetslösa med funktionsnedsättning som kan behöva speciellt stöd. Drygt 180 personer i målgruppen är långtidsarbetslösa.

En annan målgrupp finns bland de 429 arbetslösa med gymnasial utbildning och speciellt bland de 158 långtidsarbetslösa i gruppen. Majoriteten, 364 personer, är inrikes födda och 65 är utrikes födda. 147 arbetslösa har någon form av funktionsnedsättning. Samtliga arbetslösa har en tidigare gymnasieutbildning och en stor grupp har även arbetslivserfarenhet men utbildning och erfarenhet kan finnas bland yrken som inte är frekventa på Gotland. En noggrann kartläggning behövs för att hitta de personer som kan genomgå en kompletterande utbildning och/eller praktik kan fylla de lediga platser som kommer att uppstå.

På Gotland finns också en grupp av arbetslösa med eftergymnasial utbildning. Deras antal har ökat en aning under det senaste året och antalet var 318 i juni 2025. 126 av dessa var långtidsarbetslösa. Med utgångspunkt från deras utbildningsnivå kan de utgöra en viktig resurs för arbetsmarknaden under kommande år och i det fall de behöver kompletterande utbildning torde insatsen kunna bli begränsad i tid. Hälften av de arbetslösa i gruppen med högskoleutbildning i bagaget är i åldern 25 – 49 år och har därmed många aktiva år framför sig. Kortare påbyggnads-utbildningar och praktik kan snabbt leda till värdefulla tillskott till arbetsmarknaden.

Gotland hade i juni 2025 en mycket liten del utrikes födda bland arbetslösa och endast Norrbottens län hade en lägre nivå av utrikes födda inskrivna arbetslösa, 9,0 procent av utrikes född arbetskraft mot 9,6 procent på Gotland. Rikets nivå var 14,9 procent

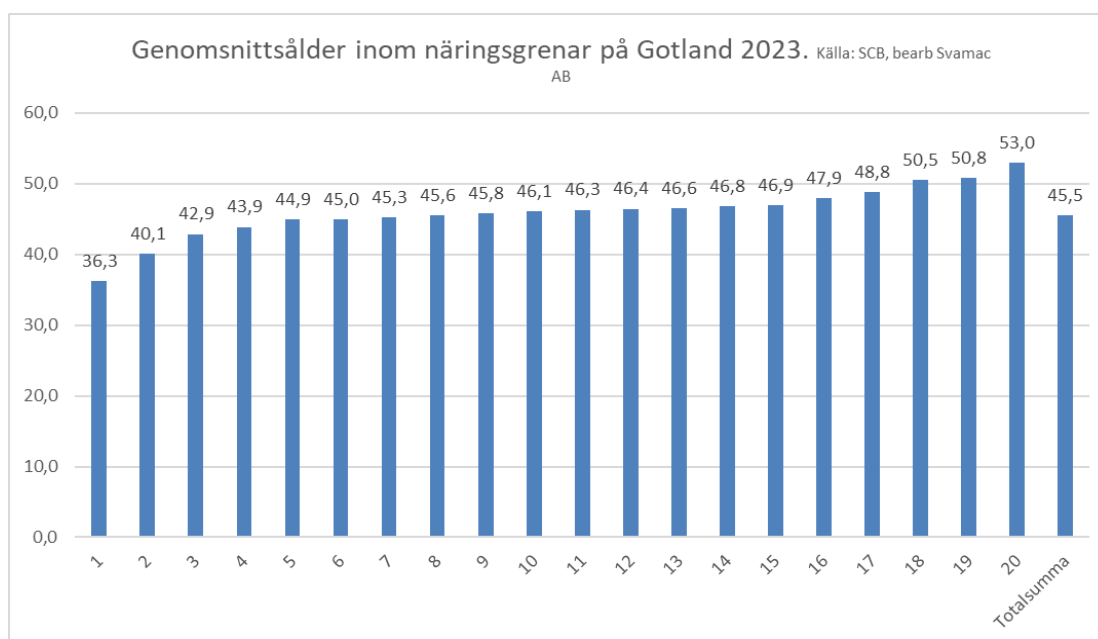
En tabell med fördelning av inskrivna arbetslösa finns som bilaga till denna rapport.

7. Trendframskrivningar av näringsgrenar och yrken

Vid en framskrivning av arbetskraftsläget inom näringsgrenar och yrken tar vi hänsyn till de senaste årens utveckling i länet när det gäller åldersavgångar och nyttillträdande. Vi bygger analysen på att det iakttagna mönstret består framöver och om inget nytt tillkommer kommer framskrivningarna att överensstämja med det verkliga utfallet.

Företagsetableringar eller nedläggningar av arbetsplatser, förändrade utbildningsinsatser, nya former av anställningsstöd och liknande händelser kommer att påverka framskrivningen på olika sätt. Framtiden påverkas till största delen av de demografiska förändringarna där hela riket och även Gotland står inför stora utmaningar. I de flesta kommuner i Sverige minskar arbetskraften under de kommande decennierna och det innebär att vi måste vara ännu mer noggranna i informationen till de unga som ska välja yrke och utbildning samtidigt som planering av utbildningen måste inriktas mot de branscher och de yrken som blir mest kritiska framöver.

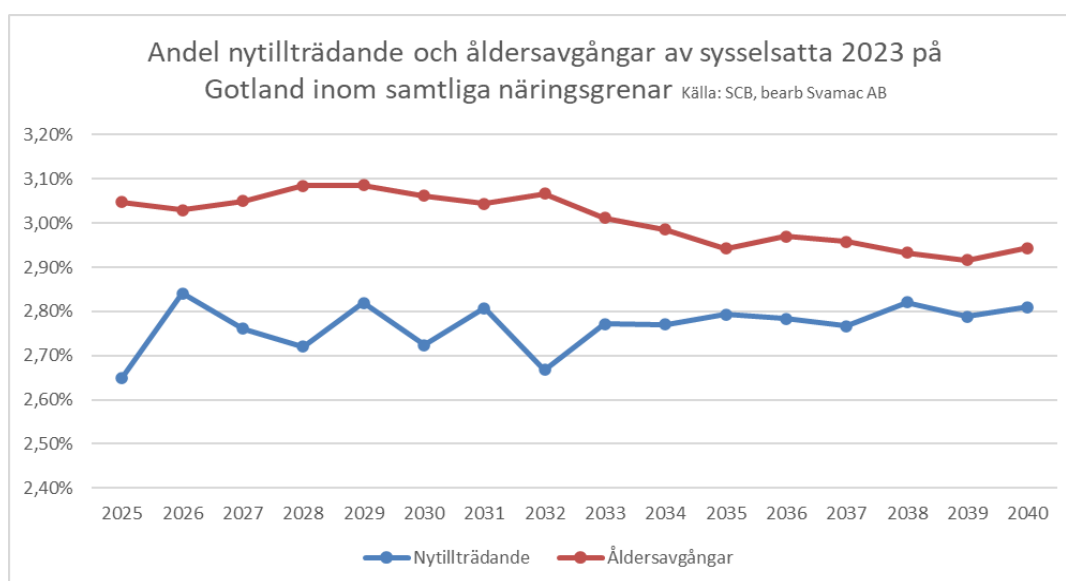
Genomsnittsåldern för sysselsatta inom alla näringsgrenar på Gotland var 45,5 år 2023. Det var emellertid stora skillnader mellan den "yngsta" och den "äldsta" branschen. Inom hotell och restaurang, ofta en inkörsport för unga på arbetsmarknaden, var genomsnittsåldern 36,3 år och inom jordbruk, jakt och skogsbruk var den hela 51 år.

Näringsgren	Ålder	Näringsgren	Ålder
1 Hotell och restaurang	36,3	11 Försörjning av el, gas, värme och kyla	46,3
2 Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	40,1	12 Kultur, nöje och fritid	46,4
3 Finans- och försäkringsverksamhet	42,9	13 Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshant	46,6
4 Byggverksamhet	43,9	14 Utbildning	46,8
5 Tillverkning	44,9	15 Vård och omsorg; sociala tjänster	46,9
6 Informations- och kommunikationsverksamhet	45,0	16 Annan serviceverksamhet	47,9
7 Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk so	45,3	17 Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap	48,8
8 Transport och magasinering	45,6	18 Fastighetsverksamhet	50,5
9 Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och and	45,8	19 Jordbruk, jakt och skogsbruk	50,8
10 Utvinning av mineral	46,1	20 Okänt	53,0
		Totalsumma	45,5

7.1. Näringsgrensbaserad trendframskrivning av dagbefolkningen

Under åren 2025 – 2040 kommer arbetskraftsläget (dagbefolkningen) att uppvisa ett underskott utifrån den framskrivning som genomförts för ungdomars studie- och yrkesval i relation till åldersavgångar inom olika branscher. Prognoser för år längre fram i tiden blir mer osäkra men någon form av balans kan inte ses under överskådlig tid. I genomsnitt blir det ett underskott i arbetskraftsförsörjningen på närmare 100 personer per år. Vi har valt att ange värdena i relativa tal i stället för antal personer för att lättare kunna göra jämförelser branscherna emellan. Antalet nytilträdande och åldersavgångar redovisas i kapitlet som handlar om framskrivningen för yrken. Detta är en beräkning av arbetskraftstillgången under de redovisade åren. Den speglar inte dagens arbetskraftssituation. Om det redan finns brist på utbildad personal i en bransch eller ett yrke och bristen fortsätter, kommer underskottet att öka under perioden.

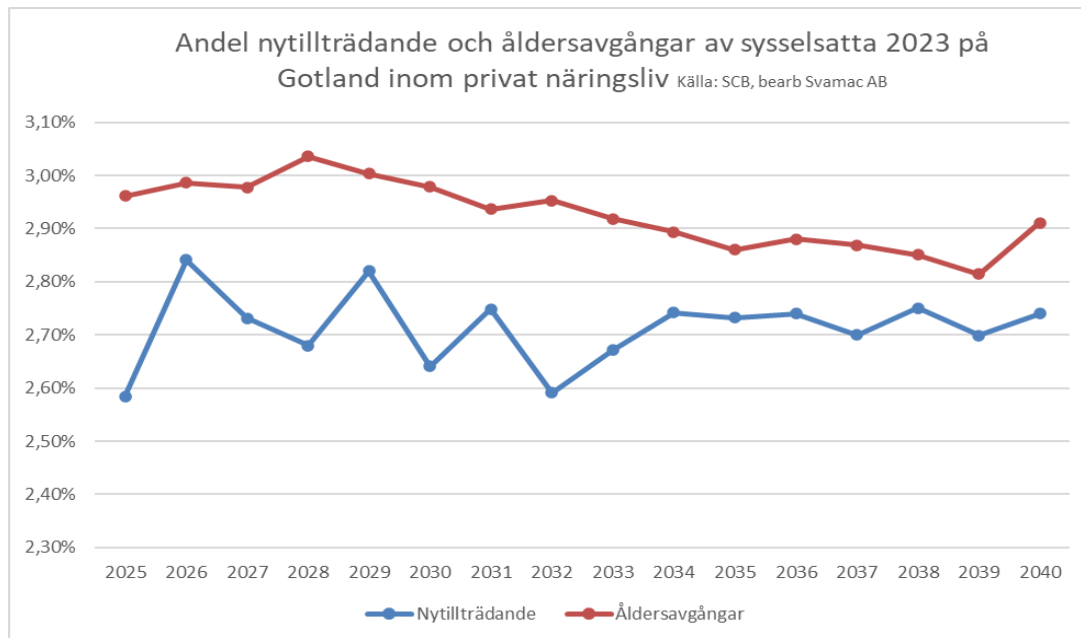
Bland nytilträdande delas gruppen upp i yngre nytilträdande upp till 30 år och i äldre mellan 30 och 50 år. Det tillkommer ofta arbetskraft i det senare åldersspannet genom inflyttning eller genom att arbetskraft utbildas senare i livet. För Gotlands del har vi konstaterat att det sker en positiv inflyttning av yrkesverksamma i dessa åldrar.

Åldersavgångarna är mest frekventa mellan 60 och 64 år men förekommer i praktiken redan från 50 års ålder. Detta tar vi hänsyn till i våra beräkningar eftersom mönstret kan variera mellan olika branscher och mellan olika yrken. Den huvudsakliga delen av nytilträdande (58 procent) beräknas bestå av unga upp till 30 år medan 42 procent utgörs av nytilträdande mellan 30 och 50 år.

Vi granskar ett antal näringsgrenar på Gotland och delar i första steget in dem i privat och offentlig sektor. De flesta näringsgrenar beräknas få ett underskott av arbetskraft men näringsgrenar inom branschen privata tjänster är ett undantag med positiva differenser under flertalet år. Offentliga tjänster med framför allt vård, omsorg och sociala tjänster visar stor differens mellan nytilträdande och åldersavgångar och hotar att skapa ökade bekymmer i branschen under kommande år. Då hela riket står inför ett liknande scenario är det viktigt att skapa ett bra underlag för unga gotlänningars studie- och yrkesval inför framtiden. Även inom vuxenutbildningen bör ett viktigt fokus vara utbildning som leder till jobb inom denna bransch.

Information om yrken och framtid är väsentlig för att förbättra arbetskraftsläget inom olika yrken med bestående underskott.

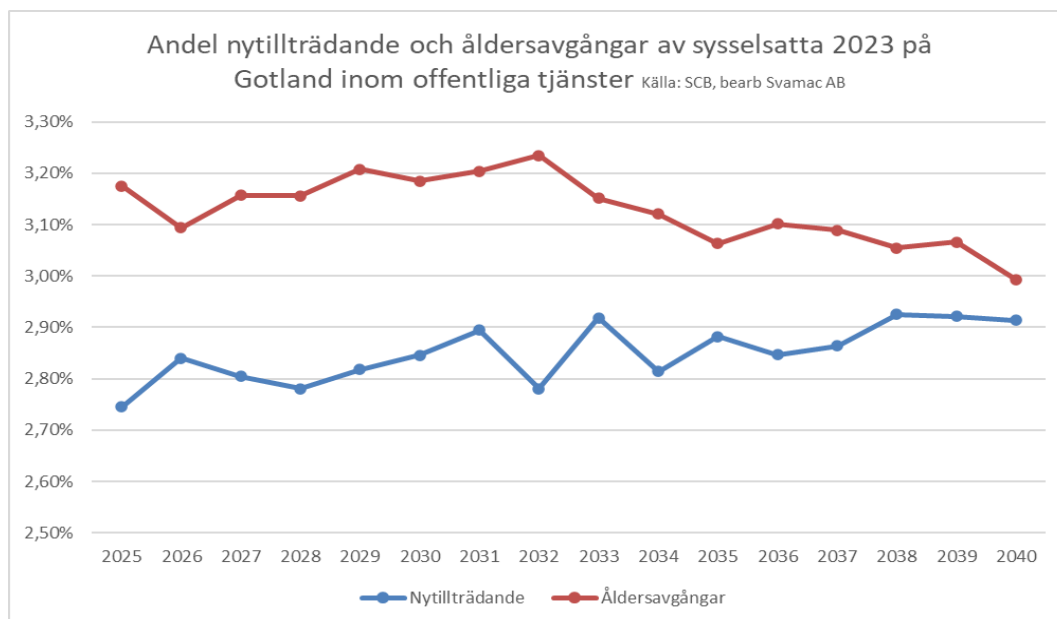
7.1.1. Privat näringsliv

Det beräknade totala underskottet inom privat sektor åren 2025 – 2040 är störst i början av perioden. Åren fram till 2035 ser ut att bli de mest kritiska medan de senare åren fram till 2040 medför en lägre differens. Det är mer osäkert att bedöma längre fram i tiden men tendenserna till negativa differenser ser ut att bli bestående.

7.1.2. Offentliga tjänster

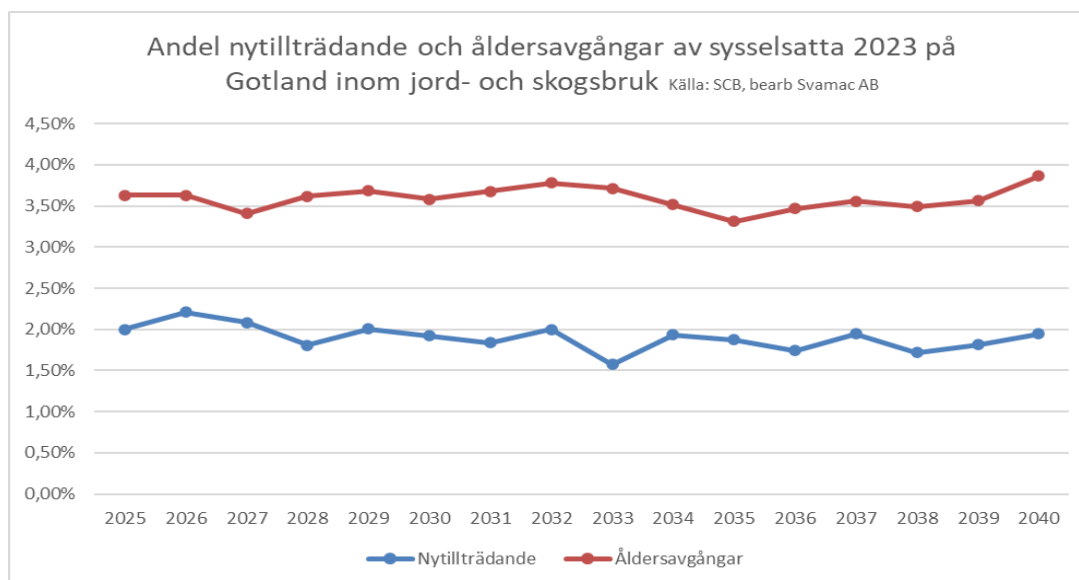
Arbetskraftsläget inom offentliga tjänster följer samma mönster som den privata sektorn med ett totalt underskott på drygt 500 personer fram till år 2040. Den årliga differensen är minus 32 personer. Även här ser de mest kritiska åren ut att bli fram till och med år 2034, varefter skillnaderna mellan åldersavgångarna och nyttillträdande minskar en aning. De negativa differenserna ser dock ut att kvarstå över tid. Detta ger en god indikation om att det krävs riktade insatser mot sektorn.

7.2. Näringsgrenar, privat sektor

7.2.1. Jord- och skogsbruk, fiske

Liksom i resten av riket kommer det att bli svårt att hitta ny arbetskraft till de traditionella näringarna jord- och skogsbruk samt fiske. Genomsnittsåldern i branschen är hög och intresset för utbildningar inom naturbruksgymnasierna är högt bland de yngre i landet men det finns utmaningar kring att öka övergången från utbildningar till arbete inom dessa yrken. Bland rikets växtodlare beräknas hälften av dagens sysselsatta lämna arbetsmarknaden på grund av åldersskäl under de kommande tio åren.

Den årliga differensen mellan nytilträdande och åldersavgångar i branschen beräknas till minus 1,7 procent av sysselsatta 2023 på Gotland och underskottet blir sammanlagt drygt 27 procent åren 2025 – 2040. Läget är kritiskt när det gäller odlingen av inhemska grödor och andra jordbruksprodukter samt fiske. Rationaliseringar och sammanslagningar inom näringen kommer knappast att räcka till för att bibehålla produktionen trots att Sverige är i behov av en större självförsörjningsgrad av livsmedel. Det kan finnas flera orsaker till att näringen har ett

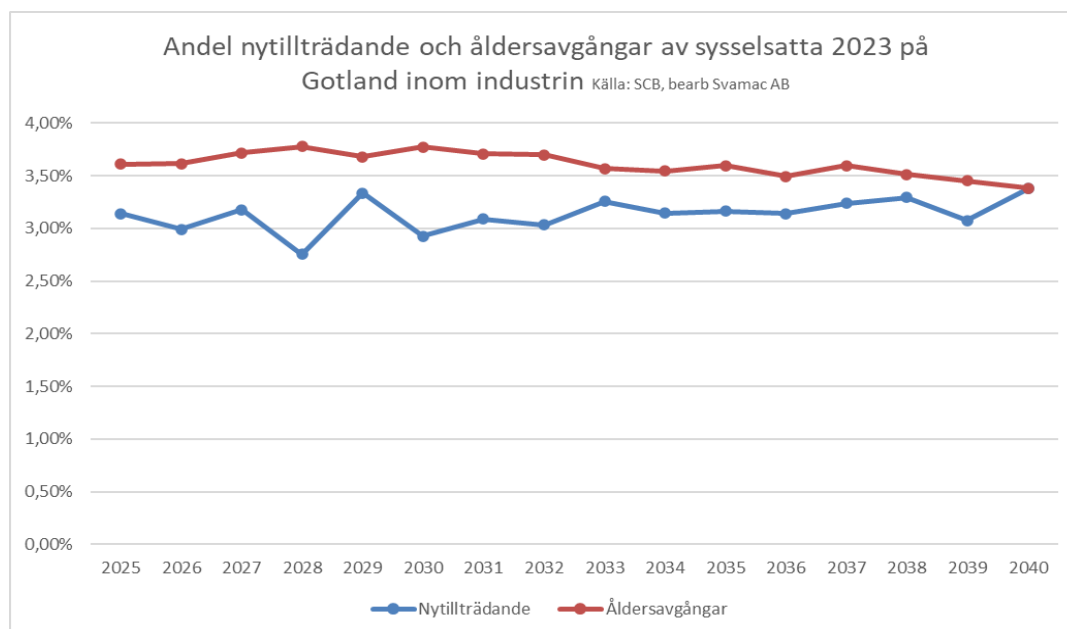
bristande intresse bland de yngre där bland annat internationell konkurrens, kostnadsläge och omfattande regelverk hör till de vanligaste.

7.2.2. Handel och transport, byggverksamhet

Inom dessa näringsgrenar ser de kommande åren fram till 2040 tämligen goda ut när det gäller att återbesätta lediga platser som uppstår till följd av åldersavgångar. De årliga differenserna pendlar kring nollstrecket och även om det finns negativa siffror för vissa år blir de i allmänhet ganska små. Återväxten ser betryggande ut men det finns små marginaler för en tillväxt i branschen.

7.2.3. Industri

Inom industribranschen beräknas åldersavgångarna överstiga antalet nytillträdande under perioden fram till 2040. De årliga negativa differenserna stannar på ett tiotal personer och det bör vara möjligt att ersätta åldersavgångarna genom riktade utbildningar i mindre skala, alternativt att stimulera intresset för tekniska program på gymnasiet. En ökning av sysselsättningen är däremot inte sannolik utan mer omfattande insatser. Upprustningen inom försvaret kommer att leda till större behov av personal inom tillverkning och service av fordon och den typen av utbildningar har redan initierats runtom i landet.

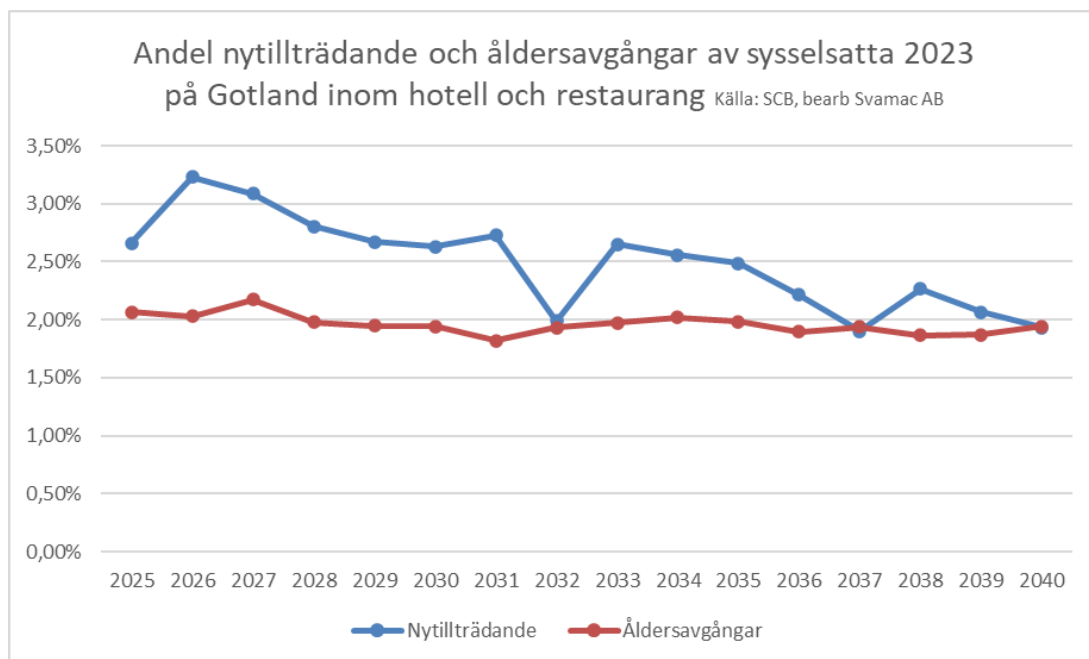

7.2.4. Hotell och restaurang

Hotell och restaurang med drygt 1 300 arbetstillfällen år 2023 är en viktig näringsgren på Gotland, även om den inte hör till de största. Branschen ses ofta som en inkörsport på arbetsmarknaden för ungdomar oavsett utbildning, vilket bekräftas av att matchningen för hovmästare, servitörer och bartendrar relaterat till deras utbildning är 47,3³ procent på Gotland enligt uppgifter från SCB 2023. Nivån ligger marginellt under rikets (51,6 procent) och bör inte ses som något större hinder.

Antalet nytillträdande beräknas ersätta åldersavgångar helt och hållet under de kommande tio åren och det finns marginal såväl för expansion bland företag på Gotland som för arbetspendling till andra orter.

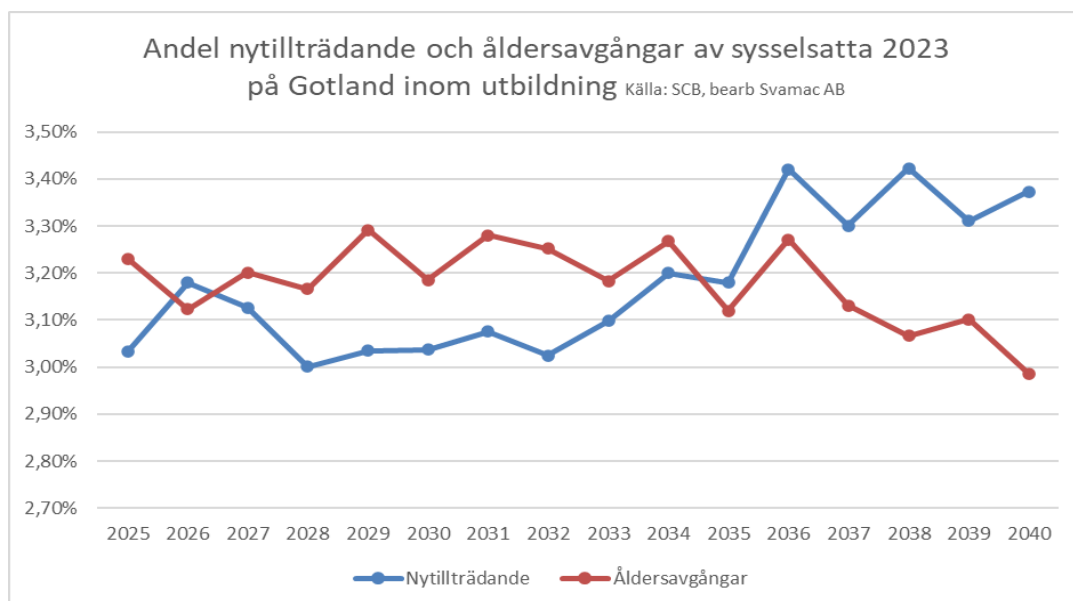
³ Andel helt och delvis matchade efter region och yrkesgrupp. SCB 2023.

7.3. Näringsgrenar, offentliga tjänster

7.3.1. Utbildning

Utbildning är den enda näringsgrenen där Gotland är beroende av inpendlad arbetskraft år 2023, visserligen i mycket liten skala. Beräkningarna för nytilträdande och åldersavgångar tyder på att Gotland klarar arbetskraftsförsörjningen inom branschen under kommande år. Minskande födelsetal kommer också att medföra lägre behov av personal inom barnomsorg och skola. Under åren fram till 2040 beräknas befolkningen i åldern 0 – 19 år minska med nio procent på Gotland.

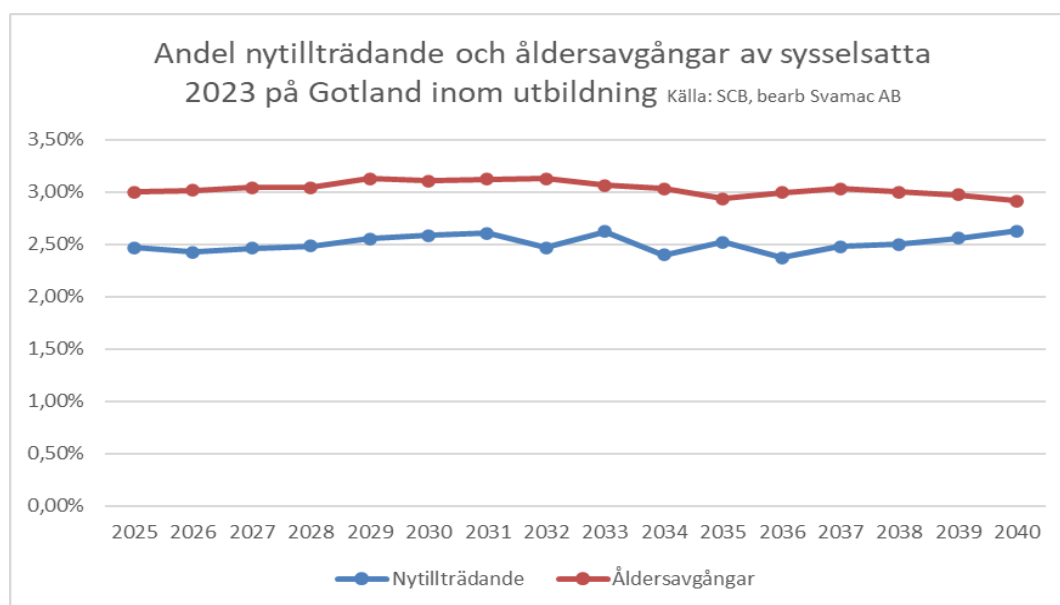

7.3.2. Vård och omsorg, sociala tjänster

Denna näringsgren är den stora utmaningen för så gott som alla kommuner och regioner i riket under lång tid framöver. Ett kraftigt ökande antal äldre över 80 år i befolkningen ställer helt nya krav på vården. Även om dagens 80-åringar är friskare än tidigare generationer kommer det

stora antalet som ändå behöver en viss hjälp i vardagen att bli betydligt fler. Framför allt vårdbiträden och undersköterskor med kompetens inom geriatrik blir en bristvara i hela Sverige. Bristen på personal inom social omsorg kommer också att bli problematisk. Enligt fackförbundet Visions socialchefsrapport⁴ räcket inte nyutbildade socialsekreterare till i NUTS-område 3 - där Gotland ingår - för att ersätta åldersavgångarna åren fram till 2035. Den främsta anledningen är att verksamma lämnar yrket och går till andra yrken efter ett antal år.

Enligt beräkningar är den sammanlagda negativa differensen inom vård och omsorg på Gotland åren 2025 – 2040 drygt 430 personer med ett årligt underskott på 27. Granskning av flytt-mönster under 2022 visar att Gotland tappade yrkesaktiva inom vården i åldern 20 – 29 år. Det krävs information till ungdomar om jobbmöjligheter inom branschen, utbildning och praktik, validering av personer som inte är tillsvidareanställda inom branschen och andra former av incitament för att behålla personal.

7.3.3. Övriga näringsgrenar

Byggbranschen beräknas bli relativt stabil med endast någon enstaka negativ differens under perioden. Nuvarande utbildningsvolym förefaller räcka till för att ersätta åldersavgångar men det finns inget utrymme för expansion i branschen.

Handeln uppvisar så gott som balans mellan nyutbildade och åldersavgångar under perioden med några få år med underskott, främst 2032 – 2034. Utrymme för expansion finns inte med dagens utbildningsvolym.

Transport beräknas uppvisa ett underskott av arbetskraft under de flesta år fram till 2040 även om de årliga volymerna är små. Förarutbildning i mindre skala är nödvändig för att behålla nuvarande sysselsättning och det gäller både bil-, lastbils- och bussförare.

Inom **information och kommunikation, finans- och försäkringsverksamhet, fastighetsverksamhet, verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik** är balansen relativt god men det kommer att saknas utrymme för expansion i dessa branscher.

⁴ Vision: Socialchefsrapporten 2024: Ny socialtjänstlag – från Vision till verklighet

Offentlig förvaltning och försvar, obligatorisk socialförsäkring visar negativt underskott samtliga år till 2040. Volymerna som behövs för att ersätta åldersavgångar varierar mellan ett par upp till 20 personer årligen.

Okänd näringsgren är en del av dagbefolkningen där SCB inte kunnat identifiera branschtillhörigheten. Underskottet är relativt stort, närmare 200 personer sammanlagt under den granskade perioden. Här kan det vara skäl att granska trendframskrivningen av yrken för att få en mer detaljerad bild av de olika yrkena som ingår.

8. Trendframskrivning av yrken

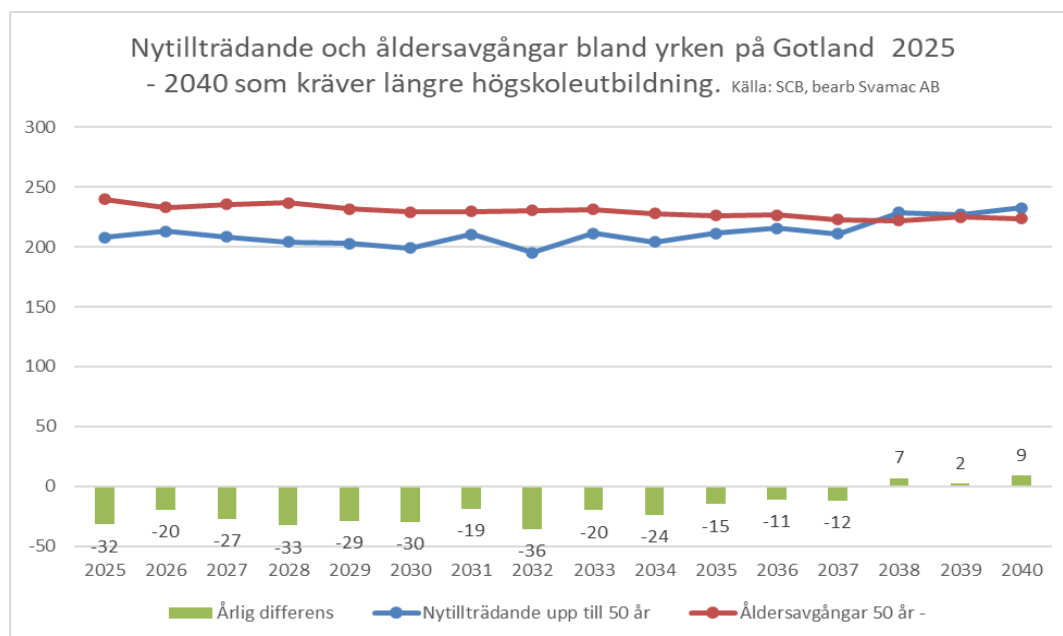
Tabeller med beräknade nytilträdande och åldersavgångar i yrken finns som bilaga till denna rapport. Här nedan presenteras yrken indelade i yrken som kräver längre högskoleutbildning, kortare högskoleutbildning och gymnasieutbildning. Observera att yrken kan finnas inom olika branscher.

8.1. Yrken som kräver längre högskoleutbildning

År 2023 var 5 575 personer sysselsatta på Gotland i yrken som kräver längre högskoleutbildning. Exempel på sådana är civilingenjörer, läkare, sjuksköterskor, lärare.

Åren 2025 – 2040 beräknas underskottet bli sammanlagt 290 personer bland dessa yrken. Differenserna är större i början av perioden men minskar 2035 och framåt.

Mellan 2041 och 2050 är beräkningarna mer osäkra men trenden med negativ differens mellan nytilträdande och åldersavgångar fortsätter.

De nytilträdande beräknas till 60,6 procent av sysselsättningen och åldersavgångarna till 65,8 procent, en skillnad på minus 5,2 procent.

Nedanstående tabell visar andelen nytilträdande respektive åldersavgångar till år 2040 i förhållande till senast känd sysselsättning som är 2023.

En **röd** markering indikerar en större andel avgångar av anställda i yrket än nytilträdande. Detta leder till ett underskott på yrkesutövare förutsatt att efterfrågan – och därmed sysselsättningen – är konstant över tid. En **grön** markering innebär att andelen nytilträdande är större.

Nyttillträdande och åldersavgångar som andel av sysselsättningen 2023				Antal	
		Nyttillträdande	Åldersavgångar	Sysselsatta	
	Samtliga	60,6	65,8	5 575	
	Konstnärer, musiker och skådespelare m.fl.	8,6	76,0	135	
	Socialsekreterare och kuratorer m.fl.	26,13	77,78	272	
	Lärare yrkesämnen	58,7	100,9	89	
	Revisorer, finansanalytiker och fondförvaltare m.fl.	38,5	75,6	173	
	Författare, journalister och tolkar m.fl.	61,0	97,5	99	
	Sjuksköterskor, vidareutbildade	58,9	92,5	173	
	Universitets- och högskollärare	45,9	76,4	148	
	Museiintendenter och bibliotekarier m.fl.	88,1	117,8	117	
	Marknadsförare och informatörer m.fl.	37,2	50,6	196	
	Sjuksköterskor	39,9	45,4	567	
	Grundskollärare, fritidspedagoger och förskollärare	60,7	63,6	1 130	
	Läkare	40,0	42,8	339	
	Naprapater, sjukgymnaster och arbetsterapeuter m.fl.	58,7	56,4	170	
	Gymnasielärare	86,9	83,0	182	
	Jurister	120,6	110,6	76	
	IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl.	59,9	46,3	502	
	Civilingenjörer	125,6	106,7	200	
	Andra pedagoger med teoretisk specialistkompetens	120,4	101,5	262	
	Organisationsutvecklare, utredare och HR-specialister m.fl.	68,3	49,2	745	

Observera att skillnaderna är marginella i vissa yrken och att sysselsättningssiffrorna varierar. För mer data om årliga differenser, se bilaga.

Beräkningarna visar att det kommer att bli problematiskt att fylla platserna efter personer som lämnar arbetsmarknaden av åldersskäl i ett antal yrken om nuvarande trender fortsätter. Socialsekreterare och kuratorer är ett kritiskt yrke där närmare 78 procent av de sysselsatta år 2023 kommer att vara borta år 2040 medan endast 26 procent är nyttillträdande.

Bland sjuksköterskorna är differensen negativ men det årliga underskottet är endast 2 personer och 31 totalt fram till år 2040, en situation som borde gå att hantera. Bland vidareutbildade sjuksköterskor är differenserna större och i detta yrke beräknas drygt 50 personer saknas sammanlagt fram till 2040 om inget nytt händer för yrket.

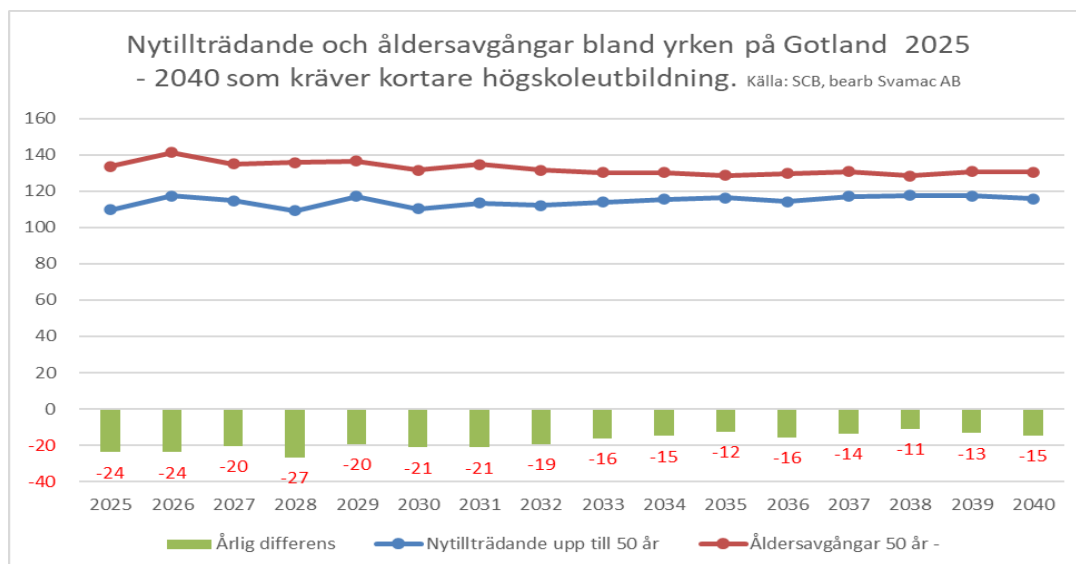
Bland grundskollärare, fritidspedagoger, förskollärare och gymnasielärare ser situationen bättre ut. Utmaningen är yrkesläraerna, där de nyttillträdande endast blir hälften av åldersavgångarna. Å andra sidan förväntas en minskning av antalet unga över tid, vilket bidrar till en minskad efterfrågan på lärare.

Bland de positiva yrkena finns civilingenjörerna som enligt denna trend kommer att kunna ersätta åldersavgångarna och dessutom räckta till för expansion inom branschen. Marginalerna är inte stora men det genomsnittliga årliga överskottet på 2 personer ger ett sammanlagt netto på närmare 40 personer under perioden. Som vi tidigare nämnt kan en nyetablering förändra den beskrivna arbetskraftsbilden.

8.2. Yrken som kräver kortare högskoleutbildning

År 2023 var 3 126 personer sysselsatta på Gotland i yrken som kräver kortare högskoleutbildning. Exempel på sådana är ingenjörer och tekniker, biomedicinska analytiker, tandtekniker och skatte- och socialförsäkringshandläggare.

Åren 2025 – 2040 beräknas det totala underskottet bli sammanlagt 288 personer färre bland dessa yrken. Differenserna är något större i början av perioden och den genomsnittliga årsdifferensen är minus 18 personer. Mellan åren 2041 och 2050 är beräkningarna mer osäkra men trenden med negativ differens mellan nyttillträdande och åldersavgångar fortsätter.

De nyttillträdande beräknas till 58,6 procent av sysselsättningen och åldersavgångarna till 67,8 procent, en skillnad på minus 9,2 procent.

Nedanstående tabell visar andelen nyttillträdande respektive åldersavgångar i förhållande till senast kända sysselsättning. En **röd** markering indikerar en större andel avgångar av anställda i yrket än nyttillträdande. Detta leder till ett underskott på yrkesutövare förutsatt att efterfrågan – och därmed sysselsättningen – är konstant över tid. En **grön** markering innebär att andelen nyttillträdande är större. Ingen färgmarkering innebär i stort sett balans.

Nyttillträdande och åldersavgångar som andel av sysselsättningen 2023			Antal
	Nyttillträdande	Åldersavgångar	sysselsatta
Samtliga	40,0	47,0	3 126
Juristsekreterare, chefssekreterare och institutionssekreterare m.fl.	59,1	114,0	83
Fotografer, dekoratörer och underhållningsartister m.fl.	69,0	89,5	90
Banktjänstemän och redovisningsekonomer m.fl.	50,9	70,3	439
Förmedlare m.fl.	60,3	77,3	174
Drift-, support- och nätverkstekniker m.fl.	50,0	65,8	228
Skatte- och socialförsäkringshandläggare m.fl.	40,3	53,1	769
Arbetsledare inom bygg och tillverkning m.m.	83,7	86,5	142
Idrottsutövare och fritidsledare m.fl.	59,6	60,1	197
Ingenjörer och tekniker	54,2	54,0	336
Behandlingsassistenter och pastorer	87,5	85,3	175
Biomedicinska analytiker, tandtekniker och laboratorieingenjörer m.fl.	77,6	74,5	132
Försäkringsrådgivare, företagssäljare och inköpare m.fl.	81,7	75,7	361

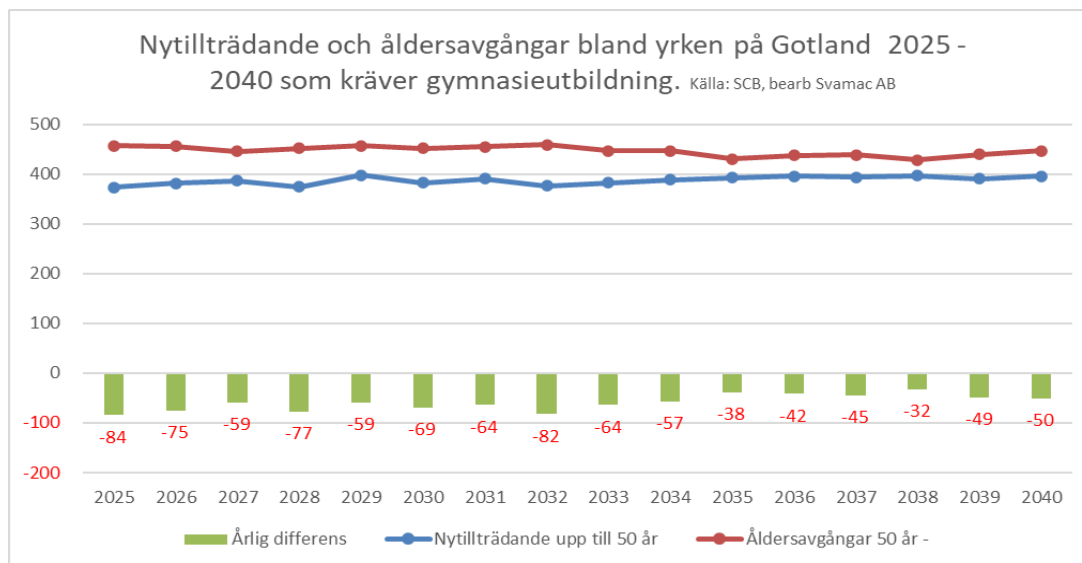
Differenserna bland yrken som kräver kortare högskoleutbildning är generellt mindre än när det gäller längre utbildningar. Yrken med balans eller positiv differens är också en större andel. Det kan dock bli problem med rekryteringar till redovisningsekonomer, chefssekreterare och socialförsäkringshandläggare under perioden.

Observera att skillnaderna är marginella i vissa yrken och att sysselsättningssiffrorna varierar. För mer data om årliga differenser, se bilagan.

8.3. Yrken som kräver gymnasieutbildning

År 2023 var 14 888 personer sysselsatta på Gotland i yrken som kräver gymnasieutbildning. Exempel på sådana yrken undersköterskor och vårdbiträden, växtodlare och djuruppfödare, snickare, smeder och butikspersonal.

Åren 2025 – 2040 beräknas underskottet bli sammanlagt nästan 1 000 personer bland dessa yrken. Differenserna är något större i början av perioden och den genomsnittliga årsdifferensen är minus 59 personer. Mellan åren 2041 och 2050 är beräkningarna mer osäkra men trenden med negativ differens mellan nyutbildade och åldersavgångar fortsätter.

De nyutbildade beräknas till 41,7 procent av sysselsättningen och åldersavgångarna till 48 procent, en skillnad på minus 6,3 procent.

Gruppen yrken som kräver gymnasieutbildning är den största på Gotland. De negativa differenserna är också stora i enskilda yrken. Fördelen är att utbildningarna oftast är kortare inom vuxenutbildningen och att det finns större möjligheter att påverka utbildningarnas inriktning efter regionala behov. En effektiv yrkesinformation till elever i grundskolan kan bidra till att fler unga väljer yrkesinriktad utbildning på gymnasiet. Framför allt behövs en effektiv vuxenutbildning för personer som saknar gymnasiekompetens eller som behöver byta inriktning i sitt jobbsökande.

Majoriteten av yrken som kräver gymnasieutbildning är sådana där åldersavgångarna är procentuellt större än nyutbildade om nuvarande trender bland de ungas studie- och yrkesval och vuxenutbildningen fortlöper som de gjort de senaste åren. Det medför att det finns ett underskott på yrkesutbildade i mer än 60 procent av dessa yrken, förutsatt att efterfrågan och därmed sysselsättningen bibehålls på nuvarande nivå. Det är också bland dess (rödmarkerade) yrken som utbildningsinsatser bör göras.

Nedanstående tabell visar andelen nyutbildade respektive åldersavgångar i förhållande till senast kända sysselsättning. En **röd** markering indikerar en större andel avgångar av anställda i yrket än nyutbildade. Detta leder till ett underskott på yrkesutövare över tid förutsatt att efterfrågan – och därmed sysselsättningen – är konstant över tid. En **grön** markering innebär att andelen nyutbildade är större. Ingen färgmarkering innebär i stort sett balans.

Nyttillträdande och åldersavgångar som andel av sysselsättningen 2023				Antal	
		Nyttillträdande	Åldersavgångar	sysselsatta	
	Samtliga	41,7	48,0	14 888	
	Skogsarbetare	0,0	100,0	97	
	Drifttekniker och processövervakare	36,4	98,9	108	
	Kassapersonal m.fl.	2,6	47,7	87	
	Målare, lackerare och skorstensfejare m.fl.	28,8	70,4	184	
	Takmontörer, golvläggare och VVS-montörer m.fl.	33,9	71,9	274	
	Slaktare, bagare och livsmedelsförädlare m.fl.	30,9	67,2	145	
	Gjutare, svetsare och plåtslagare m.fl.	44,5	72,4	117	
	Bil-, motorcykel och cykelförare	51,9	79,8	172	
	Kontorsassistenter och sekreterare	42,6	69,7	839	
	Växtodlare inom jordbruk och trädgård	33,7	58,2	577	
	Smeder och verktygsmakare m.fl.	58,8	82,4	82	
	Maskinförare	29,3	51,2	374	
	Lastbils- och bussförare	35,9	55,0	486	
	Installations- och industrielektriker m.fl.	34,4	51,8	296	
	Undersköterskor	47,3	57,4	1 229	
	Växtodlare och djuruppfödare, blandad drift	34,9	43,4	553	
	Fordonsmekaniker och reparatörer m.fl.	55,3	62,4	403	
	Barnskötare och elevassistenter m.fl.	30,7	36,4	885	
	Djuruppfödare och djurskötare	38,5	43,2	755	
	Städlare och fastighetsskötare m.fl.	38,9	42,8	440	
	Lagerpersonal och transportledare m.fl.	68,5	72,4	230	
	Vårdbiträden	42,9	43,3	692	
	Skötare, vårdare och personliga assistenter m.fl.	31,0	31,3	1 280	
	Resesäljare, kundtjänstpersonal och receptionister m.fl.	44,3	40,8	456	
	Kockar och kallskänkor	60,8	55,1	282	
	Maskinoperatörer, livsmedelsindustri	70,9	64,2	130	
	Andra bevaknings- och säkerhetsyrken	57,2	48,6	172	
	Butikspersonal	34,6	25,3	1 821	
	Hovmästare, servitörer och bartendrar	53,3	40,4	264	
	Snickare, murare och anläggningsarbetare	54,2	39,8	1 144	
	Skönhets- och kroppsterapeuter	57,9	38,3	168	
	Malmförädlingsyrken och brunnborrare m.fl.	140,4	76,8	77	
	Montörer	151,6	86,5	69	

En del av dessa yrken har få sysselsatta och det bör beaktas vid planering av utbildningsinsatser. Bland yrken med många sysselsatta och där skillnaden mellan andelen avgångar och nyttillträdande är stor finns undersköterskor där det sammanlagda underskottet är drygt 120 personer under åren 2025 – 2040 med ett årsgenomsnitt på minus 8. Volymerna är små men om inget förändras ackumuleras rekryteringsproblemen för varje år.

Ett annat exempel är växt- och trädgårdsodlarna som tillsammans med djuruppfödarna beräknas få ett underskott på mer än 200 personer. Detta kan dock vara svårt att påverka då flertalet är egna företagare i branschen. Bil-, lastbils- och bussförare kommer också att bli underskottsyrken på sikt.

I bilagan till denna rapport finns samtliga yrken listade med de årliga differenserna i antal personer. Tabellerna kan med fördel användas i anslutning till planering av utbildning och andra insatser för att öka intresset för yrkena.

9. Rekommendationer

Rapporten visar att det kommer att finnas ett varaktigt underskott på arbetskraft inom flera branscher och yrken. Detta innebär att insatser kommer att krävas för att förbättra arbetskraftsförsörjningen. Syftet med rapporten är att motverka att underskotten minskar och därmed påverka den prognos som annars kan förväntas. Gotland står inför utmaningar, men i jämförelse med flera andra regioner och kommuner är situationen inte lika alarmerande.

Nedan följer exempel på insatser som kan stärka arbetskraftssituationen:

- Använda trendframskrivningarna som underlag för förebyggande insatser. De ska inte ses som definitiva prognoser, utan som ett underlag för åtgärder som kan förbättra Gotlands framtida arbetsmarknad.
- Förbättra förutsättningarna för arbetskraftsinvandring. Förändrade regler de senaste åren har försvårat rekrytering från andra länder, samtidigt som konkurrensen ökat från bland annat våra grannländer med mer generösa regelverk. Både på lokal och regional nivå behöver bristen på arbetskraft uppmärksammas. Inom Schengenområdet finns en gemensam arbetsmarknad som kan utnyttjas.
- Gotland bör även arbeta för ökad inflyttning från övriga landet och EU.
- Genomföra fler och mer effektiva insatser för att rusta arbetslösa och personer med otillräcklig kompetens, exempelvis genom utbildning och yrkesinriktad validering, för att möta upp behov i anslutning till åldersavgångar eller utifrån sysselsättningsökning. I vissa projekt med Europeiska Socialfonden (ESF) ges exempelvis arbetssökande möjlighet till praktik, parallellt som företages medarbetare kan ta steg vidare till mer kvalificerade arbetsuppgifter.
- Stärka företags och organisationers interna utbildning för att utveckla kompetensen och därigenom skapa plats för nya arbetstagare. Ett nära samarbete mellan arbetsgivare, branschorganisationer och utbildningssystemet är av stor betydelse.
- Vidta åtgärder för att ungdomar ska välja att stanna kvar på Gotland och bidra med sin kompetens i näringslivet genom exempelvis en god yrkes- och arbetsmarknadsinformation för att ge eleverna en stabil grund inför framtida utbildnings- och yrkesval. Detta behövs på alla nivåer i utbildningssystemet.
- Säkerställ ett väl anpassat utbud av utbildningar för både ungdomar och vuxna, kopplat till arbetsmarknadens behov.
- Fördjupa samarbetet med Uppsala universitet samt andra lärosäten för att påverka utbildningsutbud och informera om Gotlands behov av utbildad arbetskraft.
- Införa incitament som ökar den geografiska och yrkesmässiga rörligheten för att besätta lediga tjänster inom bristyrken.
- Genomföra validering av anställdas kompetens för att stärka deras position på arbetsmarknaden. Tillfälligt eller timanställda som saknar formella behörigheter kan därigenom få möjlighet till fast anställning. Detta kan ske i samarbete med ESF.
- Förbättra kunskapen om företagens framtida rekryteringsbehov. Informationen är föränderlig och måste uppdateras löpande. Arbetsförmedlingens minskade närvaro har medfört att kommuner och regioner fått större ansvar. En möjlig lösning är att utse

aktörer med breda kontaktnät inom både privat och offentlig sektor som kan samordna arbetsgivares behov och bidra till att attrahera arbetskraft till regionen.

- Dimensionera utbildningsinsatser och projekt utifrån Gotlands faktiska behov. Arbetsmarknadens reserver är små och varierande, vilket innebär att en överetablering inom vissa yrken kan öka risken för arbetslöshet eller utflyttning.
- Med en hög andel pensionsavgångar är det också viktigt att skapa förutsättningar för längre arbetsliv.
- Utöka samarbetet med andra regioner, kommuner, organisationer och utbildningsanordnare, både på Gotland och fastlandet, för att uppnå effektiva och kostnadsbesparande lösningar.
- Belysa potential i talangattraktion till exempel genom en satsning på Tech/AI sektorn. Detta skulle både stärka en bransch vars kompetens Gotland har behov av och variationen av arbetstillfällen.
- Planera mark för bostäder och verksamheter på ett flexibelt sätt för att öka Gotlands attraktionskraft som bostads- och etableringsort.

Gotland har goda förutsättningar, men långsiktiga och samordnade åtgärder är nödvändiga för att säkerställa arbetskraftsförsörjningen.

Svamac AB i augusti 2025

Torbjörn Israelsson Jan Sundqvist Tord Strannefors Elin Sundqvist

www.svamac.com

email: info@svamac.com kontakt: 070 007 9413